

T.C.
MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

TÜRKİYE'DEKİ ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ROMANTİK İLİŞKİLERİNDE
İŞLEVSEL OLMAYAN İLİŞKİ İNANÇLARI İLE İLİŞKİSEL BENLİK TUTUMLARININ
BAĞLANMA KURAMI ÇERÇEVESİNDE ARAŞTIRILMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ
SEVİNÇ ELVAN BİLİR
141106118

Danışman Öğretim Üyesi
Yrd. Doç. Dr. Özden BADEMCİ

İstanbul, Ağustos 2016

T.C.
MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

TÜRKİYE'DEKİ ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ROMANTİK
İLİŞKİLERİNDE İŞLEVSEL OLMAYAN İLİŞKİ İNANÇLARI İLE İLİŞKİSEL
BENLİK TUTUMLARININ BAĞLANMA KURAMI ÇERÇEVESİNDE
ARAŞTIRILMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SEVİNÇ ELVAN BİLİR

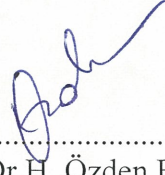
141106118

Danışman Öğretim Üyesi
Yrd. Doç. Dr. Özden BADEMCİ

İstanbul, Ağustos 2016

T.C. Maltepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

19.09.2016 tarihinde tezinin savunmasını yapan 14 11 06 118 numaralı Sevinç Elvan BİLİR 'e ait "Türkiye'deki Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinde İşlevsel Olmayan İlişki İnançları İle İlişkisel Benlik Tutumlarının Bağlanma Kuramı Çerçevesinde Araştırılması" başlıklı çalışma, Jürimiz Tarafından Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, Psikoloji (Klinik Psikoloji) Tezli Yüksek Lisans Programında Yüksek Lisans Tezi Olarak **Oy Birliği/Oy Çokluğuyla** Kabul Edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr.H. Özden BADEMCİ
(Danışman)

Yrd.Doç. Dr. İpek Güzide PUR KARABULUT
(Üye)

Yrd. Doç. Dr. Elçin SAKMAR BALKAN
(Üye)

ÖNSÖZ

Bu çalışma, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı'nda "Türkiye'deki Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinde İşlevsel Olmayan İlişki İnançları ile İlişkisel Benlik Tutumlarının Bağlanma Kuramı Çerçevesinde Araştırılması" başlıklı klinik psikoloji yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır.

Öncelikle tez danışmanlığımı kabul eden, sabır ve özenle saatlerini ayırıp bana yol gösteren danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Havva Özden BADEMCİ'ye çok teşekkür ederim.

Tez savunma jürimde yer alan ve yönlendirmeleriyle tezime katkıda bulunan Yrd. Doç. Dr. İpek PUR KARABULUT ve Yrd. Doç. Dr. Elçin SAKMAR BALKAN'a teşekkür ederim.

Araştırma verilerini toplamamda ve analiz etmemde yardımcı olan arkadaşım Uzm. Psk. Bahar AYKAÇ'a ve hocalarıma, araştırmama katılıp sabırla ölçekleri dolduran tüm katılımcılara teşekkür ederim.

Tezimin ve bugüne kadar aldığım eğitimin her aşamasında bana koşulsuz destek ve sevgi veren aileme en fazla ne kadar teşekkür edilebiliyorsa o kadar teşekkür ederim.

Nişanlıma; sadece tezimin taslaklarını defalarca okuyup benimle birlikte çalıştığı için değil, beni tamamladığı için ömür boyu teşekkür ederim.

ÖZET

Bu araştırmada Türkiye’deki üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde; bağlanma stilleri, benlik kurguları, işlevsel olmayan ilişki inançları arasındaki ilişkiler incelenmiş ve nüfuz edici/müdahaleci (intrusive) romantik ilişkiler kapsamında ele alınmıştır.

Araştırmanın örneklemini çeşitli illerden gönüllü olarak katılan 500 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Her katılımcının uyguladığı İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA), Özerklik-İlişkisellik Ölçekleri, İlişki İnançları Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizlerinde IBM SPSS 22 Paket Programı kullanılmıştır. Analizlerde ise Pearson Korelasyon Analizi, Ki Kare Bağımsızlık Testi ve İki Yönlü Varyans Analizi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda; yaş ve cinsiyete göre ilişki inançlarının farklılaştığı bulunmuştur. Bağlanma stilleri ve benlik türlerinin ise birbirleri ile ilişkili olduğu gözlenmiştir. Genel olarak; özerk-ilişkisel benlik, özerk benlik ve yaş ile işlevsel olmayan ilişki inançları arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu görülmüştür. İşlevsel olmayan ilişki inançlarının ilişkisel benlik, saplantılı bağlanma ve korkulu bağlanma stili ile pozitif bir ilişki içinde olduğu görülmüştür. Güvenli bağlanan bireylerin diğer bağlanma stillerinden birine sahip bireylere kıyasla daha fazla özerk-ilişkisel benlik sahibi olduğu görülmüştür. Aynı zamanda korkulu bağlanan bireylerin diğer bağlanma stillerinden birine sahip bireylere kıyasla en az özerk-ilişkisel benliğe sahip olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Üniversite Öğrencileri, Bağlanma stilleri, Benlik Kurgusu, İlişki İnançları, Nüfuz Edici/Müdahaleci Romantik İlişki.

ABSTRACT

In this research; attachment styles, self-construals, irrational beliefs of university student's have been investigated within the intrusive romantic relationships.

The sample of the research contained 500 university students who participated voluntarily. Every participant took Relationships Scales Questionnaire (RSQ), Autonomous-Related Scales, Relationship Beliefs Questionnaire. IBM SPSS 22 Package Program was used to analyze data. In particular; Pearson Correlation Analyze, Chi Square Test and Two-Way Anova were applied in the analysis. As a result of the research, it was found that relationship beliefs differed according to gender and age. It was observed that attachment styles and self-construals was related with each other. It was generally shown that autonomous-related self, autonomous self and age were in negative correlation with relationship beliefs. It was also seen that relationship beliefs were in positive correlation with related self, preoccupied and fearful attachment styles. It was observed that the autonomous-relational self construal scores of securely attached participants are significantly higher than preoccupied, dismissing and fearful attached participants. At the same time, it was seen that the autonomous-relational self construal scores of fearful attached participants are significantly lower than securely, preoccupied and dismissing attached participants.

Key words: University Students, Attachment Styles, Self Construal, Relationship Beliefs, Intrusive Romantic Relationships.

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ	ix
TABLolar LİSTESİ.....	x
1. GİRİŞ	1
1. 1. Nesne İlişkileri Kuramı.....	2
1.1.1. Yansıtımlı Özdeşim.....	5
1.1.2. Narsisizm.....	6
1.1.3. Narsisistik Nesne İlişkileri.....	7
1.1.4. Kapsayan-Kapsanan Kuramı.....	8
1.2. Nüfuz Edici/Müdahaleci İlişki.....	9
1.3. Bağlanma Kuramı	11
1.3.1. Yetişkin Bağlanma Stilleri.....	13
1.3.2. Yetişkin Bağlanma Stilleri ve Romantik İlişkiler	14
1.4. Benlik Türleri.....	15
1.4.1. Nesne İlişkileri ve Bağlanma Kuramı Bağlamında Benlik Türleri.....	17
1.5. Romantik İlişki İnançları	18
1.6. Araştırmanın Amacı.....	20
1.7. Araştırmanın Önemi	21
2. YÖNTEM	23
2.1. Araştırma Örneklemi	23
2.2. Veri Toplama Araçları	23
2.2.1. Özerklik-İlişkisellik Ölçekleri.....	23
2.2.2. İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA)	24
2.2.3. İlişki İnançları Ölçeği.....	24

2.3. İşlem.....	25
3. BULGULAR.....	26
3.1. Betimleyici İstatistiksel Analizler.....	26
3.1.1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Ait Betimleyici İstatistikler.....	26
3.1.2. Bağlanma stilleri ve Benlik Türlerinin Örneklemdeki Dağılımına İlişkin Bulgular.....	28
3.1.3. Bağlanma stilleri, Benlik Türleri ve İşlevsel Olmayan İlişki İnançları Ortalamalarının Cinsiyet Değişkeni Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	29
3.2. Bağlanma Stilleri, Benlik Türleri ve İşlevsel Olmayan İlişki İnançlarına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	31
3.3. Bağlanma Stilleri ve Benlik Türlerini Ölçen Ölçeklerden Alınan Puanların Korelasyon Analizi Sonuçları.....	34
3.4. Bağlanma Stili ve Benlik Türlerinin Kategorik Olarak Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	36
4. TARTIŞMA.....	38
4.1. Betimleyici İstatistiksel Analizlere İlişkin Bulguların Tartışılması.....	39
4.1.1. Bağlanma Stilleri ve Benlik Türlerinin Örneklemdeki Dağılımına İlişkin Bulguların Tartışılması.....	39
4.1.2. Bağlanma Stilleri, Benlik Türleri ve İşlevsel Olmayan İlişki İnançlarının Yaş Değişkenine Göre Tartışılması.....	40
4.1.3. Bağlanma Stilleri, Benlik Türleri ve İşlevsel Olmayan İlişki İnançlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Tartışılması.....	41
4.2. İşlevsel Olmayan İlişki İnançlarını Yordayan Değişkenlerin Tartışılması.....	42
4.3. Bağlanma Stilleri ve Benlik Türlerinin Korelasyon Analizine İlişkin Bulguların Tartışılması.....	45
4.4. Bağlanma Stilleri ve Benlik Türlerinin Kategorik Olarak Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması.....	46
4.5. Genel Tartışma.....	47
4.6. Araştırmanın Sınırlılıkları ve Öneriler.....	49

4.7. Araştırmanın Özgün Boyutu.....	50
5. KAYNAKLAR.....	51
6. EKLER.....	62
7. ÖZGEÇMİŞ.....	74

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

- N : Kişi sayısı
 p : Anlamlılık değeri
 Sd : Serbestlik Derecesi
 Sh : Standart hata
 Ss : Standart sapma
 \bar{x} : Ortalama

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 3.1: Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşlarına ilişkin betimleyici istatistikler.....	27
Tablo 3.2: Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyete göre dağılımı.....	27
Tablo 3.3: Katılımcıların bağlanma stiline göre dağılımları.....	28
Tablo 3.4: Katılımcıların benlik türlerine göre dağılımları.....	29
Tablo 3.5: Cinsiyete göre bağlanma stili, benlik türü ve işlevsel olmayan ilişki inançları t testi sonuçları.....	30
Tablo 3.6: Bağımlı Değişken Olarak İlişki İnançları Ortalama Puanlarına Etki Edebilecek Değişkenlerin Varyans Analizi Sonuçları.....	32
Tablo 3.7: Post hoc testi yorumlaması için kullanılan benlik türlerine ilişkin betimleyici istatistikler.....	33
Tablo 3.8: Benlik türleri arasında yapılan post hoc (Benforroni) testi sonuçları.....	33
Tablo 3.9: Araştırmada Yer Alan Değişkenlere İlişkin Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları.....	34
Tablo 3.10: Bağlanma stilleri ve benlik türleri ile uygulanan ki-kare testi sonuçları.....	36

1. BÖLÜM

GİRİŞ

Bireyler yaşamları boyunca evlilik, arkadaşlık gibi birçok yakın ilişki kurmaktadır. Yakın ilişkiler yaşamda oldukça önemli bir rol oynamakta; yaşam doyumu (Çeçen, 2008), mutluluk (Lucas ve Dyrenforth, 2006), kendine güven (Roberts, Gotlib ve Kassel, 1996) gibi birçok konu ile ilişkilendirilmektedir.

Yakın ilişkiler kapsamında ele alınan romantik ilişkiler başta edebiyat olmak üzere sanatın tüm dallarında sıklıkla işlenen temalardan biridir. Psikoloji alanında da romantik ilişkiler günümüze kadar birçok araştırmacı tarafından ele alınmıştır (Simpson, 1990; Feeney ve Noller, 1990; Fraley ve Davis, 1997; Lavy, 2013). Sternberg (1986) romantik ilişkiyi; çiftler arasında gelişen tutku, bağlılık ve yakınlığın bileşiminden oluşan bir ilişki olarak tanımlamaktadır. Romantik ilişkinin tanımı kültürden kültüre, kişiden kişiye ve araştırmacıların romantik ilişkiyi ele alış biçimlerine göre değişmektedir. Romantik ilişkilere ait bilgiler bireysel ya da toplumsal özellikler, evrimsel geçmiş, nöropsikoloji gibi çeşitli perspektiflerden elde edilen bulgulara dayanmaktadır (Atak ve Taştan, 2012).

Romantik ilişkiler bireylerin kimlik gelişimleri ile sosyal, duygusal, akademik gelişimlerini etkilemekte, akran ve aile ilişkilerinin niteliğini belirlemektedir (Gizir, 2012). Özellikle genç yetişkinlik döneminde bireylerin kurduğu romantik ilişkiler önem kazanmaktadır (Yalçın ve Ersever, 2015). Yetişkinlerin kurdukları romantik ilişkiler ileride çocuklarına ve çocukların deneyimleri de yetişkin yaşamlarında romantik ilişkilerine yön vermektedir. Evli çiftler arasındaki romantik ilişkinin çocuk yetiştirme sürecine yön verdiği bilinmektedir (Ruszczyński ve Fisher, 1995). Burger (2006), yetişkinlerin romantik ilişkilerdeki tutum ve davranışlarının kişilerin çocukluk deneyimleri ile ilgili olduğunu ifade etmektedir. Romantik ilişkiler bu yönüyle toplumsal yaşamda tamamlayıcı bir role ve öneme sahiptir. Sağlıklı, doyumlu romantik ilişkiler sağlıklı nesiller yetişmesine zemin hazırlamaktadır (Gizir,

2012). Romantik ilişkiler farklı şekillerde deneyimlenebilmektedir. Bu araştırmada nüfuz edici/müdahaleci (intrusive) romantik ilişki tipi ele alınmaktadır.

Nüfuz edici/müdahaleci ilişki tipi; partnerin tutum ve hareketlerini gözlemek ve etkilemek, partnerin benlik sınırlarını istila etmek, partnerin ihtiyaçlarına hassasiyet göstermeden yakınlık aramak, onun mahremiyetini işgal etmek, genellikle aşırı bağımlı ve kontrolcü olmak gibi davranışlar içermektedir (Lavy, 2013).

Psikoloji alan yazınında nüfuz edici/müdahaleci ilişki tipi üzerine yapılan sayılı araştırmalar daha çok psikanalitik yaklaşımla ele alınmıştır (Ruszczyński ve Fisher, 1995; Betchen, 2013). Örneğin Ruszczyński ve Fisher (1995), nüfuz edici/müdahaleci ilişki tipini ele alırken narsisistik nesne ilişkileri üzerinde durmakta ve bu konuyu kendi klinik deneyimlerinden yola çıkarak tartışmaktadır. Betchen (2013) ise nüfuz edici/müdahaleci çiftleri psikanalitik kuramsal çerçevede incelemekte ancak daha çok aile ilişkileri üzerinde durmaktadır. Betchen'e göre (2013) nüfuz edici/müdahaleci romantik ilişki yaşayan bireylerin partner seçimlerinde ebeveynlerinin ilişkisi rol oynamaktadır. Bu araştırmada nüfuz edici/müdahaleci ilişki tipi psikanalitik bakış açısıyla nesne ilişkileri kuramı çerçevesinde ele alınmaktadır. Bu amaçla sırasıyla nesne ilişkileri kuramı ve yansıtma özdeşim, narsisizm, narsisistik nesne ilişkileri ve kapsayan-kapsanan ilişkisine; daha sonra da nüfuz edici/müdahaleci romantik ilişkilere değinilecektir. Takip eden bölümde bağlanma stilleri, benlik türleri ve işlevsel olmayan ilişki inançları ele alınacaktır.

1. 1. Nesne ilişkileri kuramı

“Nesne İlişkileri Kuramı”nın kurucusu olarak bilinen Klein (1996), kuramını; bebeklerin temel kaygılarıyla baş etmek için ortaya çıkardıkları ilkel savunmalar üzerine inşa etmiştir. Bu ilkel savunmalar içe alma, bölme, yansıtma, yansıtma özdeşim, idealizasyonu içermektedir.

Klein (1996) çalışmalarında bebeğin ilk nesne ilişkisine (annenin memesi ve anneye ilişkisi) yer vermiştir. Yaşamın ilk yıllarında, sadizmin dorukta olduğu bir evreden geçilmektedir. Klein'a göre (1996) bebeğin dünyaya gelmesini izleyen ilk aylarda

bebeğin sadistik dürtüleri sadece memeye değil annenin bedenine karşı da beslenmektedir. Bedenin içini oyma, içindekileri yutma ve sadizmin uygulanabileceği çeşitli yollarla onu alt etme isteği hakimdir. Bu döneme oral itkiler eşlik ederken meme de bir yaşam kaynağı olarak görülmektedir (Klein, 1999). En baştan itibaren nesnelere iyi ve kötü olarak algılanmaktadır. Bu iyi ve kötü nesnelere temsilleri içe alınır ve bir iç nesne olarak kalırlar. İyi ve kötü nesnelere her ikisinin de temsilcisi annenin memesidir.

Bebek, emzirilirken hoş bir rahatlama ve doyum deneyimi yaşayıp bu duygu durumunu annenin ilgisiyle özdeşleştirmektedir (Klein, 1996). Bu gerçekleştiğinde memeye birlikte anne de sevilen nesne haline gelmektedir. Bu şekilde bebek anne memesini “iyi meme” olarak kabul etmekte ve kendi içinde bir “iyi nesne” imgesi oluşturmakta yani iyi nesneyi içe almaktadır.

Klein’a göre (1999) bebek doğum öncesinde anne karnında yaşadığı güvenli hayata özlem duymaktadır. Bebeğin ihtiyacını karşılayan doyurucu meme, anne-bebek arasında, doğum öncesindeki güvenli bağın yeniden kurulmasını sağlamaktadır. Ancak mutlu bir beslenme bile doğum öncesi anne-bebek birliğinin yerini tutamamaktadır. Bu yüzden bebeğin memeye ilk ilişkisine bir hüsrana ve doyumsuzluk ögesinin karışması kaçınılmazdır. Bebek yoksun kaldığı doyumun kendisini hüsrana uğratan meme (kötü meme) tarafından alıkonulduğuna inanır ve ona karşı haset duyar. Çünkü bebek bu memede kendi arzuladığı her şeyin bulunduğunu, memenin sınırsız süt ve sevgi verebileceğini ama bunları kendi doyumunu için alıkoymadığını sanmaktadır. Bu duygular sonucu anneyle ilişki de çarpıklaşır.

Klein’a göre (1935) memenin kötü nesne olarak algılanması durumunda tek sebep memenin bebeğin ihtiyaçlarını karşılamaması değildir. Bebek kendi nefretini ve saldırganlığını memeye atfeder. Bebek kendi saldırgan dürtülerinin kötü nesne tarafından kendisine uygulanacağını ve zarar göreceğini hayal etmektedir. Bu hayaller bebek için oldukça gerçekçi ve kaygı uyandırıcıdır. Klein bu süreci yansıtma olarak ifade etmektedir (aktaran Spillius ve O’Shaughnessy, 2013).

Bebeğin tükenmeyen ve her zaman orada olan bir memeye ihtiyacı, annenin sevgisinden her an emin olma ihtiyacı ile bağlantılıdır. Klein’a göre bebek kendi

içindeki yıkıcı itkilerin, kaygıların anne tarafından yok edilmesine ihtiyaç duymaktadır. Durum buyken bebek bazen üzüntü ve gücenmeler bazen de mutlu deneyimler yaşar. Bunlar onun sevgi ve nefret arasındaki, daha temelde de ölüm ve yaşam arasındaki çatışmalarını kökükler (Klein, 1999). Klein'a göre (1996), "iyi", tatmin eden anne imgesini korumak isteyen bebek; meme engellenmişlik duyguları uyandırdığında, nefret edilen (kötü meme) anneyi iyiden ayırarak "bölme (splitting)"yi kullanır. Klein'a göre bebek henüz sentez ve bütünleştirme yeteneğine sahip değildir. İç dünya parçalanmış, kopuk fanteziler halinde yaşanmakta, bütünlük arz etmemektedir. Böylelikle bebek bir iyi bir de kötü meme olduğuna inanmakta ve nesnelere kısmi nesnelere (part objects) olarak yaşamaktadır (Klein, 1999). Klein'ın anlattığı bölünmüş dünya, gerçeği değerlendirme konusunda herhangi bir yetinin gelişmesinden çok önce şekillenmiş görünmektedir. Bebek sevgi ve nefret dolu fantezilerinin, bu fantezilerin nesnelere üzerinde güçlü ve gerçek etkilere sahip olduğuna inanmaktadır (Mitchell ve Black, 2012). Bebek iyi ve yardımcı nesne olarak algıladığı anneye sevgi yatırırken kötü nesneye saldırganlık yatırmaktadır (Klein, 1999). Kendi itkilerini yaşantılayışındaki tümgüçlülük nedeniyle bebek dünyayı aşırı tehlikeli ve riskli bir yer olarak deneyimlemektedir. Bu durumda iyi memenin güvenli bir sığınak olabilmesi için, kötü memenin hainliğinden net biçimde ayrılabilir olması gerekmektedir. İyi nesne ile kötü nesne arasındaki herhangi bir karışıklık, iyi nesnenin yok olmasıyla sonuçlanabilecek ve iyi memenin ölümü bebeği kötü memenin hainliklerine karşı korunmasız ya da sığınaksız bırakacaktır. Klein (1996) yaşantının bu ilk örgütlenmesine paranoid-şizoid konum adını vermektedir. Paranoid-şizoid konum normal olarak yaşamın ilk üç-dört ayında etkisini sürdürür. Paranoid; dışarıdan gelen, istila edici bir kötü niyetten korkmaya, merkezî bir zulüm kaygısına karşılık gelmektedir. Şizoid; bölmeye (splitting), seven ve sevilen iyi memenin nefret edilen kötü memeden etkin biçimde ayrılmasına gönderme yapmaktadır (Mitchell ve Black, 2012).

Sağlam ve köklü bir iyi nesne varsa, ayrılan nesnelere sonradan bütünleşebilir. Bebek iyi ve kötü olarak ayırdıklarının aynı nesne olduğunu kavrayabilir. Böylece engellenmeye ve zıt, çelişik duygular hissetmeye katlanabilir hale gelir. Bu durumda anne hem sevilen, hem de nefret edilen nesnedir. Klein bu gelişmeye "depresif pozisyon" ismini vermiştir. Bu dönemde ötekinin özgünlüğü fark edilir ve fedakârlık kaygıları oluşmaya başlar. Bu, Klein'ın paranoid- şizoid pozisyon olarak tanımladığı

dönemden farklıdır. Klein'a göre bu iki dönem doğrusal bir gelişim çizgisi üzerinde yer almaz. Birinin bitip diğerinin başladığı iki dönemden ziyade tüm yaşam boyunca ikisi arasında gidip geldiğimiz akıl durumlarıdır. Paranoid-şizoid pozisyondayken kaygı yüksektir, düşünmek zordur. Buna karşın depresif pozisyonda kaygıyla başa çıkılabilir, yeni deneyimler ve öğrenme için zihinde yer mevcuttur. Aklın paranoid-şizoid konumu fazlasıyla haset yüklü, güvensizken depresif konum ilgi ve şükranla işaret eder (Youell, 2006).

1.1.1. Yansıtma Özdeşim

Klein'ın ele aldığı, yaşamın ilk dönemindeki ilkel savunmalardan bir tanesi yansıtma özdeşimdir. Klein yansıtma özdeşim fikrini paranoid-şizoid konumu tanımlarken geliştirmiştir. (Spillius ve O'Shaughnessy, 2013)

Yansıtma, Freud tarafından, istenmeyen itkilerin fantezilerde defedilişi olarak ifade edilmektedir. Bu yolla, kendiliğin içinde yaşantılanamayan şeyler başkalarında, kendiliğin dışındaymış gibi yaşantılanmaktadır (Mitchell ve Black, 2012).

Özdeşim (identifikasyon) terimi aynılık, kimlik, özdeşlik ile aynı anlama gelmektedir. Freud bu kelimeyi özdeşlik, aynı olduğunu kanıtlamak ve fark gözetmemek anlamında kullanmaktadır (Taymur ve Boratav, 2013).

Klein (1996), yansıtma özdeşimde bebeğin, önce içinden bir parçayı bölerek nesneye yansıttığını, daha sonra tekrar içine alarak onunla özdeşleştiğini, bu özdeşleşmede nesneyi ve ona yansıttığı kötü yönleri kontrol etme amacı taşıdığını belirtmektedir.

Bebek, yansıtılan agresif parçaların tekrar kendi içine girmek istemesi ve kendisine zarar vermesinden korkar. Bu durumda nesne bir tehdit kaynağı haline gelir. Yansıtma özdeşim bu tehlike kaynağını kontrol etmek amacıyla gerçekleşebilir. Klein yansıtılan şeyin sadece belirli itkiler değil kendiliğin bir parçası olduğunu belirtmektedir (Mitchell ve Black, 2012). Bu durumda yansıtma özdeşim benliğin yansıtılan çeşitli parçalarını taşıyan nesne ile ayrılıktan kaçmak için de gerçekleşebilir (Spillius ve O'Shaughnessy, 2013).

Bateman'a göre (1995) bebek, kendi sadistik kötü parçalarını anneye yansıtıktan sonra onları tekrar içselleştirirse, bu kötü kısımların özdeşimi bireyde düşük kendilik

değeri oluşur. Tersine, kendiliğın iyi kısımlarını yansıttıktan sonra tekrar bu iyi parçalar ile özdeşim kurarsa bireyin kendilik değeri artışı gerçekleşir (aktaran Taymur ve Boratav, 2013).

1.1.2. Narsisizm

Narsisizm kavramı, suda kendi yansımasına aşık olan Narkissos efsanesinden esinlenerek adlandırılmıştır (Mason ve Brackman, 2009). Narsisizm kavramı ilk kez 1898’de Ellis tarafından kullanılmış; daha sonra 1899’da Paul Näcke, narsisizmi bireyin kendi bedenini cinsel bir nesne olarak görmesi anlamında alanyazına kazandırmıştır (Levy, Ellison ve Reynoso, 2011). Sonraki yıllarda yapılan araştırmalarla narsisizm bir sapıklık değil, her insanda bir ölçüde var olabilecek bir özellik olarak kabul edilmiştir (Freud, 1998). Freud, narsisizm kavramını incelediği “Narsisizm Üzerine Bir Giriş” adlı makalesini 1914 yılında yayınlamış ve bu makalede narsisizmi; cinsel gelişimin bir dönemi olarak ele almıştır (Koşan, 2015).

Freud (1914), yaşamın başlangıcında bireyin dış dünyada yer alan nesnelere yerine kendisine yatırım yaptığı bir dönemden bahsetmekte ve bu aşamayı “birincil narsisizm” olarak adlandırmaktadır (aktaran Atak ve Karaaziz, 2013). Freud’a göre (1895), çocuğun, yaşamın başlangıcındaki çaresizliği onu bakıcısına muhtaç konumda bırakır. İhtiyaçlarının giderilmesi için bir başkasına muhtaç olunan bu dönem insan için diğer memelilerden daha uzun sürer. Bu aciziyet insanın çevresi ile ilişkilerinin temelini oluşturmaktadır. Freud bu aciziyet dönemi hiç yaşanmasa birincil narsisistik evreden öteye gelişimin mümkün olmayacağını belirtmiştir (aktaran Tükel, 1997).

Freud narsisizm ile yakından bağlantılı bir kavram olan “ego ideali” terimini ilk kez 1914’te “Narsisizm Üzerine Bir Giriş” yazısında, çocukluğun narsisistik mükemmeliyetinin ebeveynlere yansıtılarak yeniden oluşturulması anlamında kullanmıştır. Freud’un Almanca’da kullandığı “ich”, yani “ben” terimi İngilizce’ye “ego” olarak çevrilmiş ve çoğu kaynakta bu şekilde kabul görmüştür (Tura, 1998).

Freud’a göre birey olgunlaştıkça çevresinden aldığı eleştiriler ve kendi yargıları ile mükemmel olmadığını ve çocukluğun mükemmeliyetini sürdüremeyeceğini fark eder. Ancak çocukluğunun narsisistik mükemmeliyetinden vazgeçmek istemez. Bu durumda kaybettiği mükemmeliyeti ego ideali şeklinde yeniden oluşturma arayışına

girer. Bunun sonucunda ego idealini ebeveynde, terapistte veya aşık olunan kişide yeniden oluşturmaya çalışabilir (Freud, 1998).

Freud'a göre (1975), aşık olmak nesneyi idealleştirmektir. Bu durumda aşık olan kişi, aslında, nesneye kendi egosuna davrandığı gibi davranmakta ve narsisistik libidosunu bir ölçüde nesneye yatırmaktadır. Freud sevilen nesnenin seçiminde, nesnenin, ego idealinin yarım kalan yanlarını tamamlama imkanı sunmasının rol oynadığını öne sürmektedir.

Narsisizm ve narsisistik nesne ilişkilerinin kuramsal çerçevesinde yansıtma ve yansıtılmalı özdeşim kavramları önemli yer tutmaktadır. Lacan (1982), Freud'un bahsettiği "ben" kavramının ancak çocuğun aynada kendi yansımalarını gördüğü dönemde oluştuğunu öne sürmektedir ve bu döneme "ayna evresi" adını vermektedir (Balkaya, 2005).

Tura (2000), Lacan'ın ayna evresi ile ilgili yorumlarını şöyle aktarmıştır:

Narsisistik evre olarak kabul edilebilecek ayna evresi çocuğun henüz psikomotor koordinasyonu düzeyinde bir bütünlük olarak yaşamadığı bir deneyime, aynadaki kendi imgesi veya bir başkasının (özellikle annesinin) bütünsel imgesi sayesinde önceden ulaşması ve bu sayede 'ben' denilebilecek, dil içinde 'ben' ile ifade ve temsil edilebilecek bir deneyim kazanması bakımından anlamlıdır. Bu tespitin önemi narsisizmi daha baştan bütünleşmiş bir imgeye, bir ideale, bir fanteziye bağlamış olmasıdır (s.234).

Böylece çocuğun suda, aynada veya bakıcısının göz bebeklerinde kendi yansımalarını görmesi ile kendiliğinin farkına varma süreci başlamış olur. Çocuk bu yansımada kendini keşfeder (Abrevaya, 2000).

1.1.3. Narsisistik Nesne İlişkileri

Steiner'a göre (1993) birey, yansıtılmalı özdeşimin sonuçlarından biri olarak, nesneyle başka bir karakteri olan ayrı bir birey gibi bağ kurmak yerine, kendisiyle bağ kurar gibi hissetmektedir. Nesnenin bu yansıtılmalara uymayan yönlerini görmezden gelmekte ya da nesneyi kendi olması gerektiğini düşündüğü gibi davranmaya ikna olması için zorlamaktadır. Nesne, benliğin ona yansıtılan bir parçasıyla tanımlandığı için, yansıtılmalı özdeşim nesnenin ayrı varlığını ve ötekiliğini inkar etmektedir.

Diğeriyle olan ilişki sanki benliğin bir parçasıymış gibi, yani narsisistiktir. (Colman, 1995). Benlik bir başka insana yansıtıldığında, bu insan benliğin iyi parçalarını içermekte ve bu yüzden sevilen, hayran kalınan biri haline gelmektedir. Bu durum idealizasyon olarak adlandırılmaktadır ve nesne iyi meme gibi sonsuz bir kaynak olarak görülmektedir. Benzer şekilde benliğin kötü parçalarının bir başkasına yansıtılmasıyla gelişen ilişki de narsisistik biçimde kurulmaktadır. Bu durumda nesne benliğin bir parçasının güçlü bir temsili olarak deneyimlenmektedir (Klein, 2013).

Ogden'e göre (1979), eğer bütün insan ilişkileri bir dereceye kadar yansıtımlı özdeşim prensibi üzerine kuruluysa; benliğin yansıtılan parçaları ve içsel nesnelere diğerinin imajını ve doğasını, böylece ilişkiyi etkiliyorsa bütün ilişkiler kısmen narsisistiktir. Bir ilişkinin ne kadar narsisistik olduğu konusunda yansıtımlı özdeşimin derecesi, esnekliği ve zorlayıcılığı belirleyici olmaktadır. Eğer etkileşimin doğasına ilkel savunmalar hakimse daha narsisistik yapıda bir ilişki kurulmaktadır (Ogden, 1979). Klein'a göre (1952) böyle bir ilişkide kendiliğin parçaları diğerine aşırı derecede yansıtıldığında, bu parçalar, ancak diğerinin kontrolüyle kontrol edilebilmekte; bu durum da diğeri üzerinde hakimiyet kurma arzusu uyandırmaktadır (aktaran Spillius ve O'Shaughnessy, 2013). Yansıtımlı özdeşim ve ilkel savunmalar daha az kullanıldığında, nesnenin kendine özgü özellikleri fark edilebilmekte ve diğeri ile daha gerçekliğe dayalı bir ilişki kurulabilmektedir. (Ogden, 1979).

Narsisistik nesne ilişkilerinde birey kendisinde olmasından hoşlanmadığı, kendi mükemmelliğine yakıştıramadığı duygu, düşünce ve dürtülerinden kurtulmak için onları bölerek bir başkasına yansıtır. Bu yansıtılanlar nesnenin içine ulaşır. Artık bir başka nesneye yüklenen bu istenmeyen etkiler dışarıdadır ve daha kolay denetlenebilir gözükmektedir. Bu durumda birey, denetleme ihtiyacı ile, içindekileri yansıttığı nesneden uzak kalamaz hale gelir (Ozan, Kırkpınar, Aydın, Fidan ve Oral, 2008).

1.1.4. Kapsayan-kapsanan kuramı

Klein'in ardından Bion (1961), anne-bebek ilişkisinde "kapsayan-kapsanan" kuramını geliştirmiştir. Bion'a göre yeni doğmuş bir bebek için dış dünya; kokular, gürültüler, ışıklar ve çeşitli duyumlarla oldukça kafa karıştırıcı bir duygu bombardımanı olarak

deneyimlenmektedir (Youell, 2006). Bion'a göre (1985), bebek; duygularını, gereksinimlerini ve istenmeyen bölümlerini annesine yansıtmaktadır (beta fonksiyonu). Anne bu hisleri katlanılabilir hale dönüştürüp bebeğe geri verme kapasitesine (alfa fonksiyonu) sahiptir. Annenin bu "kapsayıcı işlev"i, bebeği tarafından ona yansıtılanlara açık ve hazır olması, daha sonra bebeğine bu katlanılmaz duygularının ve sıkıntılarının aslında anlaşılabilir ve katlanılabilir olduğunu anlatabilecek bir zihinsel kapasite gösterebilmesi ile mümkün olmaktadır.

Anne; bebeğin tepkilerini, bebeğin ihtiyaçları ile ilişkilendirmeye çalışır ve zamanla bebeğin ağlamasından onun acıktığını ya da kucaklanmak istediğini anlamaya başlar. Anne bu ilişkilendirmeleri yaptıkça bebek akılda tutulduğunu ve anlaşıldığını hisseder. Bu yolla bebek de kendi deneyimlerinden anlam çıkarmaya başlar. Zamanla bebek akılda tutulma ve anlaşılma deneyimini içine almaya (içe yansıtma) başlar (Youell, 2006).

Bebeğin anne ile ilişkisinde yaşadığı ve içine aldığı her iyi deneyimle bebek kendi iyiliğine ve diğerlerinin iyiliğine karşı güven geliştirmektedir. İyi iç nesne deneyimi çocuğun kaygılarını azaltmakta ve ileride karşılaştığı zorluklarda dayanabileceği bir kaynak görevi görmektedir (Klein, 2008).

1.2. Nüfuz Edici/Müdahaleci Romantik İlişki

Morgan (1995), nüfuz edici/müdahaleci ilişki için şöyle yazmıştır:

Tüm çiftler evlilik ilişkisinde samimi olmak ve ayrılmak arasında gidip gelebilir. Partnerler bir yolunu bulmak zorundadır; duygusal olarak birbirleri ile etkileşimde kalmanın, doyum veren bir cinsel ilişki kurmanın, birlikte bir çift olma hissini tadını çıkarmanın ve aynı zamanda birbirine ait olmanın verdiği güven duygusuna tutunmanın. (...)

Benim ilgilendiğim çiftler ise bu konuda spesifik zorluklar yaşarlar. Diğerinin fiziksel ayrılığını hissetmek ve/veya kendilerini ilişkide diğerinden fiziksel olarak ayrı hissetmek konusunda büyük endişe duyarlar. Genellikle romantik ilişkilerinde sadece bir kişi varmış gibi ya da birbirlerinin ne hissettiklerini ve düşündüklerini bilecek şekilde iç içe geçmiş gibi hissettiklerini ifade ederler. (s.34).

Morgan'a göre (1995) ilişkideki bu iç içe geçmişlik partnerlerin iç ve dış dünyayı ayırt edemedikleri ya da gerçeklik algılarını kaybettikleri anlamına gelmemektedir. Partnerlerin bilişsel olarak kendilerini ve diğerini ayrı varlıklar halinde kavrama kapasiteleri vardır ancak duygusal seviyede diğerinin farklı (ve böylece ayrı) olduğuna dair bir işaret onlarda zarar görme endişesi olarak deneyimlenir. Bu zarar görme endişesi, bireyi paranoid-şizoid pozisyondaki ruh haline dönmeye teşvik eder ve birey çözüm olarak bu pozisyondaki savunma mekanizmalarından birini, genellikle de yansıtımlı özdeşimi kullanır. Colman (1995) bu görüşü destekler nitelikte; nüfuz edici/müdahaleci romantik ilişkilerde yansıtımlı özdeşim, idealizasyon gibi yaşamın ilk dönemine ait ilkel savunmaların çokça kullanıldığını ve ilişkinin narsisistik bir yapısı olduğunu ifade etmektedir. Morgan'a göre (1995) bu tip bir ilişkide yansıtımlı özdeşim genellikle diğerinin ayrılığının inkarı anlamına gelmektedir. Daha çok nesneyle bir olma ya da onun içinde yaşama düşleminin yönlendirdiği bir ruh hali sürdürülmektedir.

Ruszczynski (1995), nüfuz edici/müdahaleci ilişki kuran çiftlerin çift terapisine genellikle belirli bir sorunla gelmediklerini, bunun yerine genel bir karşılıklı hüsrana, düşmanlık, derin hayalkırıklığı içinde olduklarını ifade etmektedir. Buna ek olarak nüfuz edici/müdahaleci ilişkide partnerler arasında şefkat ve ilgiden ziyade mesafeli bir soğukluk, yalnızlık gözlemlendiğinden veya sağlıklı bir bireysellik olmaksızın iç içe geçmiş bir birliktelik, karşılıklı bir doyumuzluktan bahsetmektedir. Her iki partner de bir diğeri tarafından yönetildiğini ifade etmekte, aynı zamanda ikisi de diğeri tarafından yok sayıldığından yakınmaktadır. Birçok çift bu yalnızlık ve iç içe geçmişlik arasında gidip gelmektedir.

Nüfuz edici/müdahaleci ilişki kuran partnerlerin romantik ilişkiden beklentileri, nesne ilişkileri kuramında anlatılan paranoid-şizoid dönemdeki bebeğin beklentileri ile ilişkilendirilmektedir (Meltzer, 1994; Ruszczynski ve Fisher, 1995; Colman, 1995). Bu beklentiler, benliğin bir uzantısı olarak algılanan iyi nesne gibi, her an orada olması gereken ve benliğin bir parçası kabul edilen partnere yöneltilmekte; sonuç olarak partnerler birbirlerinin aynısı gibi hissetmedikçe samimi de hissedememektedir (Ruszczynski ve Fisher, 1995). Meltzer (1994) samimiyeti; iç içe geçmişlik ile izolasyon arasında bir kavram olarak ifade etmektedir. Ayrılık ve

farklılık ortadan kalktığında samimiyet yerini bir iç içe geçmişliğe bırakmaktadır (Colman, 1995).

Ruszczyński'ye göre (1995) nüfuz edici/müdahaleci ilişkilerde, ayrılığa tahammülleri olmayan partnerler tam da bu sebepten aslında samimiyete hiçbir zaman ulaşamamaktadır. Çünkü bir ilişki kurmak için öncelikle ayrı ve farklı iki birey gerekmektedir.

1.3. Bağlanma kuramı

Bowlby (1969) tarafından geliştirilen bağlanma kuramı temellerini nesne ilişkileri kuramından almaktadır. Bowlby'ye göre (1969) bebek, kendisine temel bakım veren birincil nesneye yakın olma isteği ile doğmaktadır. Bu birincil nesne bebek için bir bağlanma figürü olarak ifade edilmektedir. Bu bağlanma figürü anne veya bebeğe birinci derecede bakım veren bir başkası da olabilmektedir (Ainsworth, 1979). Bakıcının bebeğe tutumu bebeğin zihninde bilişsel temsiller olarak kodlanmakta, Bowlby bu temsilleri “içsel çalışan modeller” (internal working models) olarak adlandırmaktadır (Bowlby, 1973). “Çevreye ilişkin içsel çalışan modeller” bağlanma figürünün ulaşılabilir, destekleyici ve koruyucu olup olmadığı; “kendiliğe ilişkin içsel çalışan modeller” ise benliğin bir başkası -özellikle de bağlanma figürü- tarafından sevmeye değer bulunup bulunmadığı algısı üzerine şekillenmektedir (Bowlby, 1973). Bowlby'ye göre kendilik hakkında içselleştirilmiş temsillerin olumlu olması gerçekçi bir kimlik duygusu edinmeye; diğerleri hakkındaki olumlu temsiller ise süregelen ve doyum veren ilişkiler kurabilmeye hizmet etmektedir (Hazan ve Shaver, 2000).

Bowlby'ye göre (1973) bebeğin çevreyi araştırabilmesi için kendini güvende hissetmesi önemlidir. Bebek güvende hissettiğinde, bağlanma nesnesini, çevreyi araştırdıktan sonra sığınabileceği güvenilir bir dayanak olarak görmektedir.

Bağlanma, birey için koruyucu ve dengeleyici bir temel olmaktadır. Bağlanma figürünün ulaşılabilirliği bebek tarafından zaman zaman kontrol edilmektedir. Gereksinim duyduğunda ona karşılık verebilecek tanıdık bir koruyucunun varlığı, bebeğin oyunlara katılmak ya da keşfe çıkmak için kendisini yeterince güvende

hissetmesine, böylece çevreye uyum sağlamasına zemin hazırlamaktadır (Hazan ve Shaver, 2000).

Bireylerin farklı yaşantılar sonucunda farklı bağlanma stilleri geliştirdiği konusundaki sınıflandırma bebeklerin anneden ayrıldıklarında sergiledikleri davranışlar gözlemlenerek yapılmıştır (Ainsworth, 1979). Ainsworth bebeklerin bağlanma örüntülerini incelemek üzere “*Yabancı Durum Testi*”ni geliştirmiştir. Bağlanmanın niteliğini değerlendirmek için Ainsworth'un geliştirdiği yöntem, tanınmayan bir çevrede bakıcısından ayrılan bir bebeğin bağlanma sistemini gözlemlemeyi amaçlamıştır. Bu sırada bebeğe oyuncaklar sunularak keşif hareketlerini de ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Laboratuvar ortamındaki bu deneyden önce bebekler bir yıl süreyle ev ortamında gözlemlenmiş ve bakıcıları ile ilişkileri rapor edilmiştir. Bebeğin laboratuvardaki davranışlarının, bakıcının geçmişteki tepkileri üzerine kurulan içsel modelleri yansıttığı varsayılmıştır (Hazan ve Shaver, 2000). Bu testte bebekler aşına olmadıkları bir ortamda annelerinden ayrılmış ve bir yabancıyla birlikte kalmışlardır. Bebeklerin bu yabancı çevreyi keşfetme aşamasında annelerini güvenli bir üs olarak görüp görmedikleri, bir yabancıyla yakınlık çabalarına nasıl tepki verdikleri ve annenin yokluğunda kaygı ile nasıl baş ettikleri gözlemlenmiştir. Düşük ve yüksek stres koşullarında bağlanma ve çevreyi keşfetme arasındaki denge incelenmiştir. Bu çalışmalarda annelerinden ayrılan bebeklerin onlarla yeniden bir araya geldiklerinde gösterdikleri farklı tepkiler referans alınarak üç tür bağlanma örüntüsü belirlenmiştir. Bunlar güvenli, kaygılı/kararsız ve kaçınmacı bağlanmadır (Ainsworth, 1979).

Güvenli bağlanma geliştiren bebekler, annesinden ayrıyken de onun ulaşılabilir ve ihtiyaçlarına cevap vermeye hazır olduğuna dair bir içsel modele sahiptirler. Bu bağlanma stiline sahip bebek, annesini güvenli üssü olarak görür ve çevreyi keşfedebilir. Annenin gidişine tepki gösterir ancak anne geri döndüğünde onunla etkileşime açık olur. Güvenli bağlanan bebekler genel olarak anneleri ile yakın fiziksel temasta bulunmakta, daha işbirlikçi ve daha az öfkeli olmaktadır. (Ainsworth, 1979). Güvenli bağlanan bebeklerin bakıcılarının tutarlı bir şekilde ulaşılabilir ve olumlu tepkisellik içinde olduğu belirtilmiştir (Hazan ve Shaver, 2000).

Kaygılı/kararsız bağlanmış bir bebeğin bakıcısı bebeğin sinyallerine tutarsız tepkisellik göstermekte, ulaşamaz ya da tepkisiz olmakta, bazen çocuğun etkinliklerini kesintiye uğratmaktadır. Hazan ve Shaver (2000), kaygılı/kararsız bağlanmış bebeğin hem kaygılı hem de kızgın görüldüğünü ve zihni bakıcısı ile fazlasıyla meşgul olduğu için keşfe çıkamadığını belirtmişlerdir (Hazan ve Shaver, 2000). Bu bebekler diğer yetişkinler tarafından sakinleştirilememekte ve alışıktı olmadıkları durumlarda genelde korku duymaktadırlar (Burger, 2006).

Kaçınmacı bağlanma stiline sahip bebekler anneleri yanlarından ayrıldığında neredeyse tepkisiz kalmakta ve anne geri döndüğünde ona uzak ve duygusal açıdan kopuk durmaktadırlar (Ainsworth, 1979). Anneleri olmadığında dikkatlerini oyuncaklara odaklıyor görünmektedirler. Kaçınmacı bağlanan bebeklerin bakıcılarının, bebeklerin rahatlatma ve özellikle de yakın bedensel temas arzularını karşılamadıkları (Hazan ve Shaver, 2000); bebeklerin de anneleri tarafından tutulduklarında ve yakın fiziksel temasta olduklarında huzursuz oldukları belirtilmiştir (Ainsworth, 1979).

1.3.1. Yetişkin bağlanma stilleri

Bartholomew ve Horowitz (1991), Bowlby'nin öne sürdüğü kendilik ve diğere ilişkin iki tür (olumlu/olumsuz) içsel çalışan modelin yetişkin bağlanma stillerini belirlemek için kullanılabileceğini ifade etmiştir. Bu bağlamda bireyin kendi ve diğere hakkındaki içsel çalışan modellerinin olumlu ve olumsuz kombinasyonlarından oluşan “dörtlü bağlanma modeli” tanımlanmıştır. Bu dört bağlanma stili “güvenli”, “saplantılı”, “kayıtsız” ve “korkulu” bağlanma olarak ifade edilmektedir. Bartholomew ve Horowitz'in (1991) yazdıkları üzerine kurulu izleyen paragraflar dört ana örüntüyü betimlemektedir.

Dörtlü bağlanma modeline göre, güvenli bağlanan yetişkinler kendileri ve diğere hakkında olumlu değerlendirmelere sahiptir. Kendilerini değerli ve sevilebilir, diğere de ulaşılabilir ve duyarlı olarak algılar. Güvenli bağlanan kişilerin benlik saygılarının yüksek olduğu, yakınlık kurmaktan rahatsız olmadıkları ve otonomi sahibi oldukları belirtilmekte, geriye kalan üç bağlanma biçiminde ise kendilik ve/veya diğereyle ilgili olarak olumsuz bir “içsel çalışan model” bulunmaktadır.

Saplantılı bağlanan yetişkinlerin kendileri hakkında olumsuz, diğeri hakkında olumlu değerlendirmeleri bulunmaktadır. Bu yüzden diğerinin onayı ve kabulünü kazanmak için yoğun bir çaba içindedirler. Saplantılı bağlanan bir kişi diğeriyle yakın ilişkiler içerisinde olmayı arzu ederken, yapışkan tavırlarıyla diğeri kendinden uzaklaştırabilmektedir.

Kayıtsız bağlanan yetişkinler kendilerini değerli ve sevilebilir olarak değerlendirirken diğelerini güvenilmez, reddedici ve isteksiz görmektedirler. Bu kişiler olumsuz beklentilerinden dolayı sıklıkla yakınlıktan kaçarlar ve yakın ilişkilerin değerini inkar ederler.

Korkulu bağlanma biçiminde kendilik değersiz görülürken diğeri de olumsuz değerlendirilmektedir. Kişi kendisinin sevmeye layık olmadığına ve diğerin reddedici olduğuna inanmaktadır. Reddedilmenin yaratacağı hayal kırıklığından korunmak için diğeri ile yakın ilişkiler kurmaktan kaçınmaktadır.

1.3.2. Yetişkin bağlanma stilleri ve romantik ilişkiler

Yakınlık arayışının yetişkinlerde bebeklerdekinden daha farklı olduğu ifade edilse de ilişkinin ilk evresi dikkate değer biçimde benzerlik göstermektedir. (Hazan ve Shaver, 2000). Hazan ve Zeifman (1999), Bowlby'nin bağlanma sisteminin yaşam boyu etkin olduğunu ve yetişkinlikte romantik ilişki kurulan kişinin bağlanma figürü rolü üstlendiğini, yakınlık arayışındaki bebekler gibi romantik ilişki içindeki yetişkinlerin de bağlanma figürünün tepkilerine odaklandığını belirtmektedir. İlişki kurulan kişinin olumlu tepkileri genellikle güven ve mutluluk, olumsuz tepkileri ise kaygı ve sıkıntı yaratmaktadır (Hazan ve Shaver, 2000). Bebeklerde bağlanma davranışı ve keşif davranışı arasındaki etkileşim yetişkin ilişkilerinde de benzer bir işleyiş göstermektedir. Bebeklerde keşif davranışının aktif olması için bağlanma figürünün ulaşılabilirliği ve olumlu tepkilerine ihtiyaç duyulmaktadır. Yetişkinlikte duygusal bağlılık ile bağımsız etkinlik arasındaki denge yaşamın erken dönemindeki bağlanma-keşif dengesine benzemektedir. (Bowlby, 1973). Ainsworth'e göre (1991) güvenli bir bağlanma ilişkisi bireyin ilişki dışındaki yeterliliğini ve işlevselliğini de artırmaktadır. Çünkü ilişkide güven ve rahatlık duygusuna ulaşan birey partnerini güvenli bir üs olarak göreceğinden, başka etkinliklerde bulunabilmek için ondan uzaklaşmayı göze alabilecektir.

Hazan ve Shaver (1987) romantik ilişkiyi bir bağlanma süreci olarak kavramsallaştırmaktadır. Bebek ve bakıcı arasındaki ilişkiyle şekillenen farklı bağlanma stillerinin romantik ilişkilere yansımalarının farklı olduğu ifade edilmektedir (Butzer ve Campbell, 2008). Yapılan araştırmalarda (Keelan, Dion ve Dion 1994; Hazan ve Shaver, 1987) güvenli bağlanan yetişkinlerin romantik ilişkilerinin sevgi, bağlılık ve yüksek oranda güven barındırdığı; bu bireylerin partnerlerini olduğu gibi kabul edip destekledikleri ve partnerleriyle yaptıkları konuşmaların diğer bağlanma stillerinden birine sahip bireylere göre daha samimi olduğu belirtilmektedir. Kayıtsız bağlanan bireylerin desteğe ihtiyaç duyduklarında bunu partnerlerinden istemekte zorlandıkları yapılan araştırmalarda ortaya koyulmaktadır (Burger, 2006). Saplantılı bağlanan kişilerin ise romantik ilişkilerinde yapışkan, kontrolcü ve yoğun bir yakınlık isteği içinde oldukları belirtilmektedir (Mikulincer ve Shaver, 2007).

1.4. Benlik Türleri

Benlik, psikoloji tarihinde ilgilenilen en önemli konulardan biri olmuştur. Singelis (1994) benlik kavramını “kişinin başkaları ile olan ilişkileri ve başkalarından farklı benliği ile ilgili düşüncelerin, duyguların ve eylemlerin toplamı” olarak tanımlamaktadır (Wasti ve Eser Erdil, 2007). Benlik türleri birçok bakış açısıyla ele alınmaktadır. Örneğin kültürlerarası psikolojiye göre bir kültürde benlik türü toplumun yapısına bağlı olarak özerklik veya ilişkisellik yönünde gelişmektedir (Markus ve Kitayama, 1991). Bu araştırmada da toplumun bireyci veya toplulukçu yapısından etkilendiği ifade edilen (Singelis, 1994) özerk benlik, ilişki benlik ve özerk-ilişki benlik türleri ele alınmaktadır.

Özerk ve ilişki benlik, toplumdaki bireyci ve toplulukçu kültürlerin öznel yansıması olarak ifade edilmektedir (Triandis, 1995). Bireyci kültürlerde bireyler gruplardan duygusal olarak kopuktur, ayrıışıklık ve özerklik gereksinimi büyüktür. Toplulukçu kültürlerde ise, bireylerin davranışları grubun istekleri ve normları doğrultusunda belirlenir (Kağıtçıbaşı ve Berry, 1989; Kağıtçıbaşı, 2006; Wasti ve Eser Erdil, 2007). Bireyci toplumlarda yaşayan bireylerin özerk benliğe sahip olma

eğiliminde oldukları; toplulukçu kültürlerde yaşayan bireylerin daha çok ilişki benlik geliştirme eğiliminde oldukları belirtilmiştir (Markus ve Kitayama, 1991).

Karadayı (1998) özerklik ve ilişkisellik kavramları ile ilgili çalışmasında özerklik kavramını şöyle ifade etmektedir:

Özerklik, daha çok sosyal grup, sosyal kurum ve toplumsal bağlamda kullanılan, en basit ve geniş olarak, birimin kendi kendini yönetmesi anlamına gelen bir kavramdır. Benzer biçimde, bireysel düzeyde kişilerin de özerkliğinden söz edilebileceği kadar, bireysel özerkliğin kurumsal ve toplumsal özerklik ile etkileşim içinde de düşünülmesi uygun görünmektedir (s.11)

Markus ve Kitayama'ya göre (1991), özerk benlik sahibi bireyler için özgün olmak, farklılık ve kişisel hedefleri gerçekleştirmek önemlidir; bu yüzden bireyin davranışlarını kendi yetenekleri, duyguları, düşünceleri, bireysel ihtiyaç ve tercihleri belirlemektedir. Murray (2002), özerk benlik sahibi bireylerin kendi seçimlerini yapmak istediklerini ve karar alırken diğerlerinden etkilenmediklerini belirtmiştir. Murray'a göre özerklik baskı altında kalmadan ve diğerlerinden etkilenmeden özgür yaşayabilmektir (aktaran Morsünbül, 2012). Bu alanda yapılan araştırmalar özerkliğin; çocukların akademik başarılarını, yetişkinlerin iş doyumunu ve mesleki başarılarını etkilediğini göstermektedir (Morsünbül, 2012).

İlişkisellik, bireyin hayatında yakın ilişkilerini ön planda tutması ve yakın ilişki kurduğu kişileri benliğinin bir parçası olarak tanımlaması ile ifade edilmektedir (Markus ve Kitayama, 1991; Kağıtçıbaşı, 2007). İlişki benlik sahiplerinde bireyin davranışlarını başkalarının duygu, düşünce, ihtiyaç ve tercihleri belirlemektedir (Wasti ve Eser Erdil, 2007).

Benlik konusunun ele alındığı birçok çalışmada (Markus ve Kitayama, 1991; Singelis, Bond, Sharkey ve Lai, 1999) benlik kurgusunun temel boyutları kabul edilen "özerklik" ve "ilişkisellik" zıt kutuplar olarak değerlendirilmiştir (Kağıtçıbaşı, 2005). Ancak son zamanlarda birçok kuramcı özerkliğin ve ilişkiselliğin zıt kutuplar olmadığını aksine bu iki gelişimsel yolun birlikteliğinin önemli olduğunu vurgulamıştır (Kağıtçıbaşı, 2014). Alanyazında özerklik ve ilişkisellik ile ilgili araştırmalara bakıldığında hem özerklik hem de ilişkiselliğin bireyin ihtiyacı

olduğunu belirten araştırmalar bulunmaktadır (Özdemir, 2012). İmamoğlu (1998, 2003) bu iki boyutun birbirini tamamlayıcı yapısına dikkat çekmiştir.

Kağıtçıbaşı (2007), aile ilişkilerinin önemli olduğu toplulukçu kültürlerde kentleşme ve sanayileşmeye rağmen bu yapının korunduğunu belirtmiştir. Son yıllarda aile içinde maddi bağımlılıklar azalsa da aile içinde manevi bağların devam ettiğini ve bu bağılığın ailelerin çocuk yetiştirme şekli üzerinde etkisi olduğunu belirtmektedir. Maddi bağımlılıklar azaldıkça çocuklarda özerk benlik oluşumu desteklenmekte ancak duygusal bağımlılıklar devam ettiğinden çocuğun ailesine yakın ve bağlı olması tercih edilmektedir. Kağıtçıbaşı (2007), bu sosyoekonomik gelişmeler sonucu ortaya çıkan aile değişimlerinin, özerklik ve ilişkiselliği bir araya getiren “özerk-ilişkisel benlik” kavramını ortaya çıkardığını belirtmektedir.

Bireycilik-toplulukçuluk ayrımı açısından Türkiye genel olarak toplulukçu bir toplum olarak sınıflandırılmıştır ve bu sınıflamaya paralel olarak Türk kültüründe aile, akrabalar, komşular ve sosyal gruplar arasında yakın bağların önemli olduğu ifade edilmiştir (Özdemir ve Çok, 2011). Türk kültürüne bakıldığında, çocuklukta anne-babaların koruyucu olmak adına sınırlayıcı davranması, daha sonra okul yıllarında öğretmenlerin kısıtlayıcı eğilimleri görülmektedir. Bu yetiştirme şekli çocuklarıda özerk benlik gelişimini olumsuz yönde etkilemekte ve çocuklar bu şekilde büyüdükten sonra kurdukları arkadaşlık ilişkileri ve yakın ilişkilerinde de kısıtlayıcı bir tutum sergilemektedirler (Karadayı, 1998).

1.4.1. Nesne ilişkileri ve bağlanma kuramı bağlamında benlik türleri

Freud’a göre (1958) özerklik, dürtüsel gelişimin bir sonucu olarak ergenin aile bağlarından ve kontrolünden uzaklaşmasıdır (aktaran Özdemir, 2012). Mahler ve arkadaşları (2003) çocuğun nesneden ayrışma sürecinde iki kritik dönem olduğunu belirtmiştir; bunlar ilk üç yaş ve bebeksi nesne bağlarının gevşediği ergenlik dönemidir. Bebekliğinin ilk yıllarındaki bağılılık gereksinimini ergenlik döneminde yeniden yaşayan genç, bireyselleşmenin ve duygusal yakınlığın aynı ölçüde desteklenmesi ile, içselleştirilmiş ebeveyninden sağlıklı bir şekilde ayrılmakta ve özerklik kazanmaktadır (Derman, 2008). Bu alanda yapılan çalışmalarda özerkliğin ilk ergenlik döneminde başlayan bir süreç olduğu ve bu süreçte ebeveynin idealleştirilmesinin sona erdiği belirtilmektedir (Morsünbül, 2012). Osterweil ve

Nagano'ya göre (1991), özerklik kapsamında kendi kendini yönetmenin yanısıra benlik sınırlarının belirlenmesi, ben ve diğerleri ayrımının oluşması ve bireyleşme de yer almaktadır (aktran Karadayı, 1998).

Blos'a (1989) göre bebeksi nesne bağlarının gevşemesi ile meydana gelen ayrışma sürecinde benliğin narsisistik yapısının önemi artar. Nesne bağlarından ayrışarak bağımsızlık kazanılır veya kişinin kendi seçimi ile iç kaynaklara bağlılık artar (aktaran Aslan ve Güven, 2010). Bu konuda yapılan araştırmalarda çevrenin kontrol edici olmasının ergenlikte özerkliği engellediği ifade edilmiştir (Özdemir, 2012).

Bağlanma modelinin bakış açısına göre bağlanma figürü, güven temeli sağlayarak, çevreye uyum sağlama işlevine hizmet etmektedir. (Sümer ve Güngör, 1999). Bu güven temeliyle bebek çevresine hakim olma ve çevreyi aktif keşfetme imkanı bulunmaktadır (Bowlby, 1973). Çocuğun bağlanma figürü ile kurduğu bağların niteliği, ayrışma sürecinde önemli rol oynamaktadır (Aslan ve Güven, 2010). Bağlanma figürü ile ilişkiye bağlı olarak gelişen dörtlü bağlanma modeline göre, kendi hakkında olumlu ve diğerleri hakkında olumsuz içsel modeller geliştiren (kayıtsız bağlanan) kişiler özerklik duygularını geliştirmektedirler. Bu şekilde kendilerini hayal kırıklıklarından korumaktadırlar (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

1.5. Romantik İlişki İnançları

Romantik ilişkiler insan yaşamının çok önemli ve vazgeçilemeyen bir yönünü oluşturmakta olup genellikle uzun süreli ve mutlu bir beraberlik beklentisi ile kurulmaktadır (Sarı ve Owen, 2016). Ancak her romantik ilişkinin doyum verici olması söz konusu değildir (Doğan, 2012). Romantik ilişkilerden alınan doyumun birçok faktör ile ilişkisi olduğu bilinmektedir (Pistole, 1989; Hendrick, Hendrick ve Adler, 1988; Davis ve Oathout, 1987; Simpson, 1990). Bunlardan bir tanesi romantik ilişkilere yönelik geliştirilen ilişki inançlarıdır (Sarı ve Owen, 2016). Saraç, Hamamcı ve Güçray (2015) üniversite öğrencileri ile yürüttükleri çalışmalarının sonucunda romantik ilişkilere yönelik inançlarının ilişki doyumunu anlamlı olarak yordadığı bulgusuna ulaşmışlardır.

Romantik ilişki inançları, bir ilişkiye yönelik belirli idealleri oluşturan algı ve beklentiler olarak tanımlanmakta; işlevsel ve işlevsel olmayan inançlar şeklinde sınıflandırılmaktadır (Gizir, 2012). Eidelson ve Epstein'a göre (1982), işlevsel olmayan ilişki inançları bireyin kendisi, partneri ve ilişkinin yapısı hakkında gerçekçi olmayan, abartılı, değişmeye dirençli yapıdadır. Duygusal ilişkilerde sorun yaşayan bireylerin kendileri, partnerleri veya ilişkileri hakkında yaygın işlevsel olmayan inançları olduğunu belirten pek çok araştırma sonucu vardır (Gizir, 2012; Sarı ve Owen, 2016; Demirtas-Zorbaz, Ulas ve Kepir-Savoly, 2015). İşlevsel olmayan ilişki inançlarına sahip bir birey; partnerinin tüm duygu ve düşüncelerini kendisiyle paylaşmasını, dile getirmedeği düşüncelerini partnerinin anlamasını bekleyebilir, partnerinin aklından geçenleri okuyabildiğine inanabilir. Romans ve DeBord (1995) romantik ilişkilere dair işlevsel olmayan ilişki inançlarını 9 faktöre ayırmışlardır. Bunlar "Birbirimize karşı tamamen açık ve dürüst olmalıyız", "Birbirimizin zihnini okuyabilmeliyiz", "Her şeyi birlikte yapmalıyız", "Birbirimizin bütün ihtiyaçlarını karşılamalıyız", "Birbirimizi değiştirebilmeliyiz", "Aramızdaki her şey mükemmel olmalı", "İyi ilişkilerin sürdürülmesi kolay olmalıdır", "Romantik bir ilişki yaşamadan asla tamamlanmış olmayız" ve "Romantik idealizm" olarak adlandırılmaktadır.

İşlevsel olmayan ilişki inançlarının genellikle ebeveyn ilişkilerini ve diğer çiftleri gözlemlene ya da medya yoluyla geliştiği (Sharp ve Ganong, 2000) belirtilmiştir. Alanyazında işlevsel olmayan ilişki inançları kapsamında yapılan araştırmalara bakıldığında; Zorbaz, Ulas ve Kepir-Savoly (2015) üniversite öğrencilerinde daha önce bir romantik ilişkilerinin olup olmaması ile ilişki inançları arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığını belirtmiştir. Evli çiftlerle yapılan araştırmalarda işlevsel olmayan ilişki inançları arttıkça ilişki doyumunun azaldığı görülmektedir (Hamamci, 2005). İşlevsel olmayan inançların ilişki doyumu ve bağlanma stilleri ile birlikte ele alındığı araştırmalara göre (Frazier, Esterly, 1990; Feeney, Noller, 1990; Stackert ve Bursik, 2003), bağlanma stilleri ve işlevsel olmayan ilişki inançları ile romantik ilişki doyumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. İşlevsel olmayan inançların romantik ilişkilerde iletişim sorunlarına ve olumsuz problem çözme davranışlarına yol açtığı bulgusuna ulaşılmıştır (Knee, 1998). Yapılan araştırmalara göre işlevsel olmayan inançlar arttıkça bireyler daha az yapıcı problem çözme davranışı sergilemektedirler (Stackert ve Bursik, 2003).

İlgili alanyazında üniversite öğrencilerinin romantik ilişki inançlarına yönelik sınırlı sayıda çalışmaya rastlanmaktadır. Yapılan çalışmalarda işlevsel olmayan ilişki inançlarının cinsiyete göre farklılık gösterdiği bulunmuştur (Abowitz, Knox, Zusman ve McNeely, 2009; Kodan, 2013). Araştırmaların büyük çoğunluğunda erkeklerin kadınlara oranla daha fazla işlevsel olmayan ilişki inancına sahip oldukları görülmektedir (Sharp ve Ganong, 2000; Küçükarslan, 2011).

1.6. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, nüfuz edici/müdahaleci romantik ilişkiler, işlevsel olmayan ilişki inançları, bağlanma stilleri ve benlik türlerini; üniversite öğrencilerinden toplanan verilerden yararlanarak araştırmak amaçlanmaktadır. Bu amaca yönelik olarak aşağıdaki hipotezler sınanacaktır.

Hipotezler

1. “Saplantılı bağlanma” stiline ve ilişki benliğine sahip bireylerin diğer bağlanma stillerinden birine ve özerk ya da özerk-ilişkisel benliğine sahip bireylere kıyasla işlevsel olmayan ilişki inançlarının daha yüksek olması beklenmektedir.
2. “Kayıtsız, saplantılı ya da korkulu” bağlanma stillerine ve özerk-ilişkisel benliğine sahip bireylerin romantik ilişkilerinde güvenli bağlanma stiline ve özerk-ilişkisel benliğine sahip bireylere kıyasla daha fazla nüfuz edici/müdahaleci olmaları beklenmektedir.
3. “Güvenli bağlanma” stiline ve özerk-ilişkisel benliğine sahip bireylerin romantik ilişkilerinde diğer bağlanma stillerine sahip bireylere kıyasla işlevsel olmayan ilişki inançlarının daha düşük olması beklenmektedir.
4. “Kayıtsız bağlanma” stiline sahip bireylerin özerk benliklerinin “korkulu bağlanma” stiline sahip bireylere göre daha yüksek ; ilişkisel benliklerinin de daha düşük olacağı beklenmektedir.
5. “Korkulu bağlanma” stiline sahip bireylerin özerk benliklerinin “saplantılı bağlanma” stiline sahip bireylere göre daha düşük ; ilişkisel benliklerinin de daha yüksek olacağı beklenmektedir.

6. “Korkulu bağlanma” stiline sahip bireylerin diğer tüm bağlanma stillerine sahip bireylere kıyasla özerk benliklerinin daha düşük olacağı beklenmektedir.
7. “Saplantılı bağlanma” stiline sahip bireylerin ilişkisel benliklerinin “korkulu bağlanma” stiline sahip bireylere göre daha yüksek olacağı beklenmektedir.
8. “Güvenli bağlanma” stiline sahip bireylerin diğer tüm bağlanma stillerine sahip bireylere kıyasla daha fazla özerk-ilişkisel benliğe sahip olacakları beklenmektedir.
9. “Güvenli bağlanma” stiline ve yüksek özerk-ilişkisel benliğe sahip bireylerin romantik ilişkilerinde diğer bağlanma stillerine sahip bireylere kıyasla işlevsel inançlarının işlevsel olmayanlara göre daha yüksek çıkması beklenir.
10. “Kayıtsız, saplantılı ya da korkulu” bağlanma stillerine bireylerin “Güvenli bağlanma” stiline ve özerk-ilişkisel benliğe sahip bireylere kıyasla romantik ilişkilerinde işlevsel olmayan inançlarının daha yüksek çıkması beklenir.

1.7. Araştırmanın Önemi

Psikoloji alanyazınında nüfuz edici/müdahaleci romantik ilişki tipi ile ilgili oldukça az sayıda araştırma bulunmaktadır (Lavy, 2013; Rusczyński ve Fisher, 1995). Ülkemizde ise nüfuz edici/müdahaleci romantik ilişki tipi ile ilgili daha önce yapılan herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Literatürde yer alan “intrusive” terimi bu araştırmada “nüfuz edici/müdahaleci” olarak ifade edilmiştir. Bu bağlamda, yapılan araştırmanın ülkemiz literatürüne yeni bir araştırma konusu kazandırdığı söylenebilir.

Araştırmanın sorusunu oluşturan nüfuz edici/müdahaleci ilişkiler psikanalitik bakış açısı ile nesne ilişkileri kuramı çerçevesinde tartışılmaktadır. Nesne ilişkileri kuramının bireysel terapilerde fayda sağladığı bilinmektedir. İnsan ilişkilerinin geçmiş ile şekillendiği göz önünde bulundurulduğunda bu kuram çift terapilerinde kullanmak üzere de uygundur (Siegel, 1991). Siegel’e göre (1991) çift terapisti çiftlerin iletişimine bir katılımcı/gözlemci olarak dahil olup onlarda farkındalık yaratmakta ve daha yapıcı bir ilişki kurmalarına yardım etmektedir. Nesne ilişkileri

kuramı çift terapistinin bu konuda kullanabileceği önemli bir araçtır. Bu yüzden bu konuda elde edilecek veriler bireysel terapilerde ve özellikle çift terapilerinde kullanılabilir. Özerklik-ilişkisellik kavramları ise kökenlerini sosyal psikolojiden almaktadır. Alanyazından destek alarak iki ayrı bakış açısı ortak bir noktada birleştirilmiş ve araştırma konusunu açıklamak için kullanılmıştır.

İlişki inançları ölçeğinin daha önce homojen gruplar üzerinde uygulanarak yapıldığı araştırmalardan (Gizir, 2013) farklı olarak bu araştırmada Türkiye'nin farklı şehirlerinde farklı üniversitelerde okuyan daha kapsamlı bir örneklem ile çalışılmıştır. Romantik ilişkiler ile ilgili literature bakıldığında, evli bireylerin romantik ilişkilerini konu alan araştırmaların daha fazla olduğu görülmektedir. Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerine, özellikle de işlevsel olmayan ilişki inançlarına yönelik araştırmalar oldukça sınırlı sayıdadır. Üniversite döneminde romantik ilişkiler önemli yer tutmaktadır. Bu yüzden üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerine odaklanan bu gibi çalışmalar genç yetişkinlerin romantik ilişkilerinde yaşadıkları problemlerin anlamlandırılmasına katkı sağlayabilir.

2. BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırma Örnekleme

Araştırma örneklemini Türkiye'deki çeşitli üniversitelerden 500 öğrenci oluşturmaktadır. Örneklemin 269'u (% 55,1) kadın ve 219'u (% 44,9) erkeklerden oluşmaktadır. Öğrencilerin yaş aralığı 18 ile 29 arasında değişmekte olup, ortalaması 21,9 olarak belirlenmiştir. Öğrenciler seçkisiz olarak örnekleme dahil edilmiştir. Araştırmaya gönüllülük esasına göre katılan katılımcılara araştırma hakkında ön bilgi verilmiştir ve istedikleri zaman araştırmaya katılımdan vazgeçebilecekleri açıklanmıştır.

2.2. Veri Toplama Araçları

2.2.1. Özerklik-İlişkisel Ölçekleri

Bu araştırmada Kağıtçıbaşı ve Baydar (2005) tarafından geliştirilen Özerklik-İlişkisel Ölçekleri kullanılmıştır. Ölçekler 9'ar maddeden oluşmaktadır. Katılımcılardan, ölçekteki her bir maddenin kendi durumlarını ne ölçüde yansıttığını 1 (hiç uygun değil) ile 5 (tamamen uygun) arasında puan vererek derecelendirmeleri istenmektedir.

İlişkisel Benlik Ölçeği'nin cronbach alfa güvenirliği 0.72 olarak belirtilmiştir. Özerk Benlik Ölçeği'nin güvenirliği 0.76 olarak belirtilmiştir. Özerk-ilişkisel Benlik Ölçeği'nin güvenirliği 0.80 olarak belirtilmiştir. Her bir ölçekten alınan toplam puana göre bireylerin özerk benlik, ilişkisel benlik, özerk-ilişkisel benlik durumlarına ilişkin değerlendirme yapılmaktadır (Kağıtçıbaşı, 2005).

2.2.2. İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA)

Griffin ve Bartholomew (1994) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlaması Sümer ve Güngör (1999) tarafından yapılmıştır. İlişki Ölçekleri Anketi 30 maddeden oluşmaktadır. Dört bağlanma stilini (güvenli, kayıtsız, korkulu, saplantılı) ölçmeyi amaçlamaktadır. Katılımcılardan ilk olarak 7 aralıklı ölçekler üzerinde kendilerini ne derece tanımladığını belirtmeleri istenmiştir (1=beni hiç tanımlamıyor, 7=tamamen beni tanımlıyor).

Güvenli ve kayıtsız bağlanma stilleri beşer madde ile ölçülürken, saplantılı ve korkulu bağlanma stilleri dörder madde ile ölçülmüştür. 6, 9 ve 28. maddeler ters yüküdür. Ölçeğin Türk örnekleme üzerinde Sümer ve Güngör (1999) tarafından yapılan geçerlik ve güvenirlik çalışmalarında İlişki Ölçekleri Anketi'nin güvenli, kayıtsız, korkulu ve saplantılı olmak üzere dört faktör yapısından oluştuğu ayrıca ölçeğin test tekrar test yöntemi ile tüm boyutlarda güvenirlik katsayılarını .54 ile .61 arasında değişen değerlerde hesaplanmıştır (Akdağ, 2011).

2.2.3. İlişki İnançları Ölçeği

Romans ve DeBord (1995) tarafından geliştirilen İlişki İnançları Ölçeği (İİÖ), romantik ilişkilere yönelik belirlenen ve işlevsel olmayan temel ilişki inançlarını ölçmek amacıyla kullanılmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar rasyonel olmayan romantik ilişki inançlarına işaret etmektedir.

Özgün ölçek, toplam 71 madde ve sırasıyla “Birbirimize karşı tamamen açık ve dürüst olmalıyız” (14 madde), “Birbirimizin zihnini okuyabilmeliyiz” (7 madde), “Her şeyi birlikte yapmalıyız” (8 madde), “Birbirimizin bütün ihtiyaçlarını karşılamalıyız” (9 madde), “Birbirimizi değiştirebilmeliyiz” (9 madde), “Aramızdaki her şey mükemmel olmalı” (7 madde), “İyi ilişkilerin sürdürülmesi kolay olmalıdır” (6 madde), “Romantik bir ilişki yaşamadan asla tamamlanmış olmayız” (5 madde) ve “Romantik idealizm” (6 madde) olarak adlandırılan 9 faktör içermektedir. Gizir (2012), özgün ölçeğin toplam puanından elde edilen Cronbach Alpha değeri .95 olduğunu ve 9 faktör için Cronbach Alpha güvenirlik katsayısının .68 ile .91 arasında değiştiğini belirtmiştir.

Ölçeğin Türkçeye uyarlama ile geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Gizir (2012) tarafından yapılmıştır. İİÖ'nün yapı geçerliliğini belirlemek ve faktör yapısını incelemek amacıyla kullanılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin 37 madde ile belirlenen ve “Birbirimize karşı tamamen açık ve dürüst olmalıyız”, “Birbirimizin zihnini okuyabilmeliyiz”, “Her şeyi birlikte yapmalıyız”, “Birbirimizin bütün ihtiyaçlarını karşılamalıyız”, “Birbirimizi değiştirebilmeliyiz” ve “Romantik idealizm” olarak adlandırılan 6 faktöre ayrıldığı saptanmıştır. Beşli Likert tipi derecelendirmenin kullanıldığı İİÖ'nün Türkçe formundan alınabilecek en düşük puan 37 ve en yüksek puan ise 185'tir. İİÖ'nün güvenilirlik çalışmaları sonuçlarına göre ise ölçekte yer alan faktörlerin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayıları .79 ile .85 arasında değişmektedir. Ölçeğin toplam puanından elde edilen Cronbach Alpha değeri ise .95 olup, bu değerler İİÖ'nün yüksek değerlerde güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Ölçekte yer alan faktörlerin hep birlikte “İşlevsel Olmayan İlişki İnançları” olarak adlandırılan tek bir üst boyuta yüklendikleri ve ölçeğin tek boyutlu bir yapı oluşturabildiği bulunmuştur (Gizir, 2012).

2.3. İşlem

Araştırmaya Türkiye'nin çeşitli üniversitelerinde okuyan 500 üniversite öğrencisi katılmıştır. Katılımcılara öncelikle araştırmanın amacını açıklayan, etik onami içeren bilgilendirme formu sunulmuştur. Kabul edenler onamı imzaladıktan sonra ölçekleri doldurmuşlardır. İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA), ardından Özerklik-İlişkisellik Ölçekleri ve İlişki İnançları Ölçeği ölçeği sırasıyla sunulmuştur. Ölçeklerin sonrasında demografik bilgiler ve analiz sürecine kadar araştırmadan vazgeçmek istemeleri halinde kullanabilecekleri özgün kod sorulmuştur. Araştırma sonunda katılımcılara herhangi bir ödül verilmemiştir.

Verilerin analizinde 2x4 iki yönlü varyans analizi (Two Way AOVA), korelasyon ve ki-kare testleri kullanılmıştır. Varyans analizi uygulanmadan önce veriler kategorik hale getirilmiştir.

3. BÖLÜM

BULGULAR

Araştırmanın amacı kapsamında elde edilen verilere ilişkin ifade edilen hipotez ve araştırma sorularına ait istatistiksel analizler bu bölümde ele alınacaktır.

Verilerin analizine başlamadan önce bütün ölçeklere Cronbach Alpha güvenilirlik analizi uygulanmış ve bu analizlerin literatürle karşılaştırmaları yapılmıştır. Ardından normallik ve lineerlik durumları kontrol edilmiş ve buna göre karşılaştırmalı analizler yapılmıştır.

İlişki Ölçekleri Anketi (İOA)'nin Cronbach Alpha güvenilirliği .651'dir. Bu değer, ölçekten herhangi bir madde çıkarmadan devam etmek için yeterlidir. Özerklik-İlişkisellik Ölçekleri "katılıyorum" ve "katılmıyorum" olarak ikili cevaplardan oluştuğu için madde güvenilirlik analizi uygulanmamıştır. Araştırmanın bağımlı değişkenini oluşturan İlişki İnançları Ölçeği'nin Cronbach Alpha güvenilirlik değeri .946'tır. Bu değer, ölçeğin güvenilirlik katsayısının oldukça yüksek olduğunu göstermektedir.

İlişki Ölçekleri Anketi'nin Kolmogorof-Şmirnov normallik testi puanı .071, Saphiro-Wilk testi puanı .203'tür. İlişki İnançları Ölçeği'nin Kolmogov-Şmirnov testi sonucu .067, Saphiro Wilk test sonucu ise .189'dur. Q-Q plotlarına göre ölçeklerin lineer ilerlediği gözlenmiştir. Bu bahsedilen değerler parametrik test yapılmasının uygun olduğunun göstergeleridir.

3.1. Betimleyici İstatistiksel Analizler

3.1.1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Ait Betimleyici İstatistikler

Bu araştırmanın örneklemini 18-29 yaş arasında 500 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerden demografik özellikler kapsamında

yaş ve cinsiyet bilgisi istenmiştir. Katılımcıların 93'ü yaşını, 12'si cinsiyetini belirtmemiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 21,77'dir. Araştırma genç yetişkinlerin romantik ilişkilerini ele aldığı için, 40 yaşında iki katılımcı ve 39 yaşında bir katılımcının verileri araştırmadan çıkarılmıştır. Örneklemin yaşa göre dağılımı Tablo 3.1'de, cinsiyete göre dağılımı Tablo 3.2'de verilmiştir.

Tablo 3.1: Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşlarına ilişkin betimleyici istatistikler

	N	Minimum	Maksimum	\bar{X}	Ss
Yaş	407	18,00	29,00	21,7723	2,00808

Tablo 3.2: Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyete göre dağılımı

		N	%
Cevaplanan	Kadın	269	53,8
	Erkek	219	43,8
	Toplam	488	97,6
Cevapsız		12	2,4
Toplam		500	100,0

Tablo 3.2'de görüldüğü üzere örneklemin % 53,8'ini kadın (n=269); % 43,8'ini erkek katılımcılar (n=219) oluşturmaktadır.

3.1.2. Bağlanma Stilleri ve Benlik Türlerinin Örneklemedeki Dağılımına İlişkin Bulgular

Yapılan araştırmadan elde edilen verilerde bireylerin bağlanma stillerine göre dağılımı Tablo 3.3'te ve benlik türlerine göre dağılımı Tablo 3.4'te gösterilmektedir.

Tablo 3.3: Katılımcıların bağlanma stiline göre dağılımları

	N	%
Güvenli	171	34,2
Saplantılı	75	15,0
Kayıtsız	159	31,8
Korkulu	89	17,8
Toplam	494	98,8
Belirsiz	6	1,2
Genel Toplam	500	100,0

Örneklemden elde edilen bağlanma stilleri puanlarına bakıldığında; katılımcıların % 34,2'si güvenli bağlanma (n=171), %31,8'i kayıtsız bağlanma, (n=159), % 17,8'i korkulu bağlanma (n=89) ve % 15'i saplantılı bağlanma (n=75) stiline sahiptir. Katılımcıların % 1,2'si (n=6) herhangi iki bağlanma stilinden eşit puan aldıkları için bir bağlanma stili kategorisine dahil edilmemiş ve Tablo 3.3'te "belirsiz" ifadesi ile gösterilmiştir.

Tablo 3.4: Katılımcıların benlik türlerine göre dağılımları

	N	%
Özerk	72	14,4
İlişkisel	90	18,0
Özerk-ilişkisel	315	63,0
Toplam	477	95,4
Belirsiz	23	4,6
Genel Toplam	500	100,0

Katılımcıların Özerklik-İlişkisel Ölçekleri'nden aldıkları puanlara göre çoktan aza doğru bir sıralama yapıldığında; örneklemin % 63'ünün özerk-ilişkisel benlik (n=315) sahibi olduğu görülmektedir. Daha sonra % 18 oranla ilişkisel benlik (n=90) ve % 14,4 oranında özerk benlik (n=72) görülmüştür. Katılımcıların % 4,6'sı (n=23) herhangi iki benlik türünden eşit puan aldıkları için bir benlik türü kategorisine dahil edilmemiştir ve Tablo 3.4'te "belirsiz" ifadesi ile gösterilmiştir.

3.1.3. Bağlanma stilleri, Benlik Türleri ve İşlevsel Olmayan İlişki İnançları Ortalamalarının Cinsiyet Değişkeni Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Bu bölümde bağlanma stilleri, benlik türleri ve ilişki inançlarını ölçen ölçeklerden alınan puanların ortalamaları cinsiyet açısından karşılaştırılmaktadır.

Bağlanma stilleri, benlik türleri ve ilişki inançlarının cinsiyet ile ilişkisini ölçmek için t testi uygulanmış ve testin sonuçları Tablo 3.5'te gösterilmiştir.

Tablo 3.5 : Cinsiyete göre bağlanma stili, benlik türü ve işlevsel olmayan ilişki inançları t testi sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{x}	Ss	Sh	<i>t</i>	<i>p</i>
Güvenli bağlanma	kadın	269	3,9572	,94950	,05789	-5,244	,000*
	erkek	219	4,3997	,89876	,06073		
Saplantılı bağlanma	kadın	269	3,4527	1,19356	,07277	-3,034	,003*
	erkek	219	3,7695	1,08749	,07349		
Kayıtsız bağlanma	kadın	269	4,2357	1,11341	,06789	,939	,348
	erkek	219	4,1441	1,01744	,06875		
Korkulu bağlanma	kadın	269	3,8792	1,16991	,07133	2,876	,004*
	erkek	219	3,5898	1,02114	,06900		
İlişkisel benlik	kadın	269	,6593	,20553	,01253	2,714	,007*
	erkek	219	,6082	,20843	,01408		
Özerk benlik	kadın	269	,4495	,23937	,01459	-1,672	,095
	erkek	219	,4867	,25104	,01696		
Özerk ilişkisel benlik	kadın	269	,8384	,18416	,01123	5,169	,000*
	erkek	219	,7416	,22940	,01550		
İşlevsel olmayan ilişki inançları	kadın	269	2,8522	,80733	,04922	-3,929	,000*
	erkek	219	3,1439	,82584	,05581		

p : Anlamlılık Değeri

Tablo 3.5'te güvenli bağlanma stili cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($t=-5,24$; $p<.05$); erkeklerin güvenli bağlanma ortalaması ($\bar{x}=4,3997$) kadınların ortalamasından ($\bar{x}=3,9572$) yüksektir. Saplantılı bağlanma stili cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($t=-3,034$; $p<.05$); erkeklerin saplantılı bağlanma ortalaması ($\bar{x}=3,7695$) kadınların ortalamasından ($\bar{x}=3,4527$) yüksektir. Kayıtsız bağlanma stili cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t=.939$; $p>.05$). Korkulu bağlanma stili cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($t=.2,876$; $p<.05$); kadınların korkulu bağlanma ortalaması ($\bar{x}=3,8792$) erkeklerinkinden ($\bar{x}=3,5898$) yüksektir.

İlişkisel benlik cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($t=2,714$; $p<.05$); kadınların ilişkisel benlik ortalaması ($\bar{x}=,6593$) erkeklerinkinden ($\bar{x}=,6082$) yüksektir. Özerk-ilişkisel benlik cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($t=5,169$; $p<.05$); kadınların özerk-ilişkisel benlik ortalaması ($\bar{x}=,8384$) erkeklerinkinden ($\bar{x}=,7416$) yüksektir. Özerk benlik cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t=-1,672$; $p>.05$).

İşlevsel olmayan ilişki inançları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($t=-3,929$; $p<.05$); erkeklerin işlevsel olmayan ilişki inançları ortalaması ($\bar{x}=3,1439$) kadınlarinkinden ($\bar{x}=2,8522$) yüksektir.

3.2. Bağlanma Stilleri, Benlik Türleri ve İşlevsel Olmayan İlişki İnançlarına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Araştırmada İlişki İnançları Ölçeği'nden alınan puanların ortalaması bağımlı değişken olarak kabul edilmiştir. Bağlanma stillerini ölçmek için kullanılan İlişki Ölçekleri Anketi ve benlik türlerini ölçmek için kullanılan Özerklik-İlişkiselilik Ölçekleri'nden elde edilen bulgular iki yönlü varyans analizi (Two Way ANOVA) uygulamak için kategorik hale getirilmiştir. 7'li likert tip ölçek olan İlişki Ölçekleri Anketi'nin cevapları "güvenli bağlanma", "saplantılı bağlanma", "kayıtsız bağlanma" ve "korkulu bağlanma" olmak üzere dört kategoriye ayrılmıştır.

Özerklik-İlişkisellik Ölçekleri'nden elde edilen puanlar ölçeğin alt kategorilerine göre “özerk benlik”, “ilişkisel benlik” ve “özerk-ilişkisel benlik” olarak üç kategoriye ayrılmıştır. Bağlanma stilleri ve benlik türleri kategorik hale getirilip kodlandıktan sonra bağımsız değişken olarak alınmıştır. Bağlanma stilleri ve benlik türleri arasındaki ilişkiyi ve bağlanma stilleri ile benlik türlerinin birlikte işlevsel olmayan ilişki inançları ile ilişkisini incelemek üzere verilere iki yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Analizden elde edilen bulgular Tablo 3.6’da gösterilmektedir.

Tablo 3.6: Bağımlı Değişken Olarak İlişki İnançları Ortalama Puanlarına Etki Edebilecek Değişkenlerin Varyans Analizi Sonuçları

Kaynak	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	<i>f</i>	<i>p</i>
Bağlanma stili	1,964	3	,655	1,068	,362
Benlik türü	11,535	2	5,767	9,411	,000*
Bağlanma stili *benlik türü	2,214	6	,369	,602	,729

p: anlamlılık değeri * $p < .05$

Tablo 3.6’deki değerlere göre bağlanma stillerinin işlevsel olmayan ilişki inançları üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur ($F = .362$, $p > 0,05$). Bağlanma stilleri benlik türleri ile birlikte ele alındığında işlevsel olmayan ilişki inançları üzerinde yine anlamlı bir etkisi yoktur ($F = .729$, $p > 0,05$). Ancak benlik türlerinin işlevsel olmayan ilişki inançları üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmaktadır ($F = .000$, $p < .05$). Veriler üzerinde yaş değişkeni kontrol edilerek kovaryans analizi uygulanmış ancak sonuçlarda herhangi bir fark gözlemlenmemiştir (bağlanma stilleri için $F = .358$, $p > 0,05$; benlik türleri için $F = .002$, $p < .05$; bağlanma stili ve benlik türünün birlikte etkisi için $F = .660$, $p > 0,05$).

Bağlanma stilleri ile benlik türleri birlikte işlevsel olmayan ilişki inançları üzerinde anlamlı bir etki göstermediği için sadece benlik türlerinin işlevsel olmayan ilişki inançlarına etkisi incelenebilmiştir. ANOVA analizinin ardından belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı post hoc analiz tekniğine geçilmiştir. Post hoc testinin yorumlanmasında kullanılan benlik

türlerine ilişkin betimsel istatistikler Tablo 3.7’de ve post hoc testinin bulguları tablo 3.8’de yer almaktadır.

Tablo 3.7: Post hoc testi yorumlaması için kullanılan benlik türlerine ilişkin betimleyici istatistikler

Benlik türü	\bar{X}	Ss	Sh
Özerk	2,8895	,66998	,07896
İlişkisel	3,3777	,69291	,07304
Özerk-ilişkisel	2,8775	,83806	,04722

Tablo 3.8: Benlik türleri arasında yapılan post hoc (Bonferroni) testi sonuçları

Benlik türü (i)	Benlik türü (j)	Ortalamalar farkı	Sh	<i>p</i>
Özerk	İlişkisel	-,4955*	,12520	,000
	Özerk-ilişkisel	-,0164	,10290	1,000
İlişkisel	Özerk	,4955*	,12520	,000
	Özerk-ilişkisel	,4791*	,09488	,000
Özerk-ilişkisel	Özerk	,0164	,10290	1,000
	İlişkisel	-,4791*	,09488	,000

* % 5’lik duyarlılıkta anlamlıdır

Bonferroni post hoc testin gösterdiğine göre ilişkisel benlik türüne ($\bar{x}=3,3777$) sahip bireyler, özerk benlik ($\bar{x}= 2,8895$) sahibi bireylere oranla anlamlı düzeyde daha fazla ilişki inancına sahiptir ($p<.05$). İlişkisel benlik ($\bar{x}=3,3777$) sahibi bireyler, özerk-ilişkisel benlik ($\bar{x}= 2,8775$) sahibi bireylere oranla anlamlı düzeyde daha fazla ilişki inancına sahiptir ($p<.05$). Özerk benlik ($\bar{x}=2,8895$) sahibi bireylerin işlevsel olmayan ilişki inançları ortalaması ve özerk-ilişkisel benlik ($\bar{x}=2,8775$) sahibi bireylerin

işlevsel olmayan ilişki inançları ortalaması arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p > .05$).

3.3. Bağlanma Stilleri ve Benlik Türlerini Ölçen Ölçeklerden Alınan Puanların Korelasyon Analizi Sonuçları

Bağlanma stilleri ve benlik türleri arasındaki ilişkiyi ayrıca incelemek üzere uygulanan korelasyon testi ile elde edilen bulgular Tablo 3.9’da gösterilmiştir.

Tablo 3.9: Araştırmada Yer Alan Değişkenlere İlişkin Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

	Yaş	İlişki inançları	Özerk ilişkisel benlik	İlişkisel benlik	Özerk benlik	Kayıtsız bağlanma	Korkulu bağlanma	Saplantılı bağlanma	Güvenli bağlanma
Yaş	1								
İlişki inançları	-,144**	1							
Özerk ilişkisel benlik	,106*	-,130**	1						
İlişkisel benlik	-,092	,187**	,316**	1					
Özerk benlik	,119*	-,230**	-,051	-,461**	1				
Kayıtsız bağlanma	,097	,007	-,043	-,171**	,272**	1			
Korkulu bağlanma	-,021	,168**	-,168**	,011	-,060	,465**	1		-
Saplantılı bağlanma	,016	,187**	-,041	,222**	-,270**	-,283**	,144**	1	
Güvenli bağlanma	,056	,035	,109*	,080	-,051	-,263**	-,468**	,176**	1

* % 5’lik duyarlılıkta anlamlıdır. ** % 1’lik duyarlılıkta anlamlıdır.

Korelasyon tablosuna göre benlik türleri ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkiler şöyledir:

Güvenli bağlanma ile özerk-ilişkisel benlik arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=.109$, $p<.05$). Ancak güvenli bağlanma ile özerk benlik veya ilişkisel benlik arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Saplantılı bağlanma ile özerk benlik arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=-.270$, $p<.01$) Saplantılı bağlanmanın ilişkisel benlik ile arasındaki ilişki ise pozitif yönde anlamlı çıkmıştır ($r=.222$, $p<.01$). Korkulu bağlanma stilinin özerk benlik ve ilişkisel benlik ile ilişkisi anlamsız çıkarken özerk-ilişkisel benlik ile ilişkisi negatif yönde anlamlı bulunmuştur ($r=-.168$, $p<.01$). Kayıtsız bağlanma ile özerk benlik arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki ($r=.272$, $p<.01$) bulunurken ilişkisel benlik arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=-.171$, $p <.01$).

Özerk-ilişkisel benlik ile işlevsel olmayan ilişki inançları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r= -.130$, $p<.01$). Özerk benliğin işlevsel olmayan ilişki inançları ile ilişkisi de negatif yönde anlamlı bulunmuştur ($r= -.230$, $p<.01$). Bunun yanında ilişkisel benliğin işlevsel olmayan ilişki inançları ile ilişkisi anlamlı ve pozitif yöndedir ($r=-.187$, $p <.01$).

Korelasyonlara bakıldığında yaş ile işlevsel olmayan ilişki inançları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Özerk benlik ve özerk-ilişkisel benlik ise yaş ile pozitif yönde anlamlı bir korelasyon göstermektedir.

İki yönlü varyans analizi sonucunda bağlanma stillerinin işlevsel olmayan ilişki inançları üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılrken korelasyon sonuçlarında bu iki değişken arasında anlamlı sonuçlara ulaşılmıştır. Bu durum bağlanma stilleri ile işlevsel olmayan ilişki inançları arasında neden-sonuç bağlamında bir ilişki kurulamayacağını ancak korelatif bir ilişki olduğunu göstermektedir. İşlevsel olmayan ilişki inançlarının bağlanma stilleri ile arasındaki ilişki incelendiğinde Tablo 3.9'e göre; güvenli ve kayıtsız bağlanma stilleri işlevsel olmayan ilişki inançları ile anlamlı bir ilişki göstermemektedir. Saplantılı bağlanma ($r=.187$, $p<.05$) ve korkulu bağlanma ($r=.168$, $p<.05$) stilleri ise işlevsel olmayan ilişki inançları ile pozitif yönde anlamlı bir ilişkiye sahiptir.

3.4. Bağlanma Stili ve Benlik Türlerinin Kategorik Olarak Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Bağlanma stilleri ve benlik türlerinin alt kategorileri arasındaki ilişkileri görmek adına verilere ki-kare testi uygulanmıştır. Yapılan ki-kare testinde benlik türleri ile bağlanma stilleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($\chi^2=42.49$, $sd=6$, $p=.000$). Bu analizden elde edilen sonuçlar Tablo 3.10’da gösterilmiştir.

Tablo 3.10: Bağlanma stilleri ve benlik türleri ile uygulanan ki-kare testi sonuçları

		Benlik türü			Toplam	
		özerk	ilişkisel	özerk-ilişkisel		
Bağlanma stili	güvenli	N	18	19	128	165
		%	25,4%	21,8%	40,9%	35,0%
	saplantılı	N	7	25	40	72
		%	9,9%	28,7%	12,8%	15,3%
	kayıtsız	N	33	16	100	149
		%	46,5%	18,4%	31,9%	31,6%
	korkulu	N	13	27	45	85
		%	18,3%	31,0%	14,4%	18,0%
	Toplam	N	71	87	313	471
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Ki-kare testi sonuçlarına göre güvenli bağlanan kişiler; özerk (%25,4) ve ilişkisel (%21,8) benliğe oranla daha çok özerk-ilişkisel benlik (%40,9) sahibi olmaktadır. Güvenli bağlanan kişilerin (%40,9); saplantılı (%12,8), kayıtsız (%31,9) ve korkulu (%14,4) bağlanan kişilere göre daha fazla özerk-ilişkisel benliğe sahip olduğu görülmektedir

Saplantılı bağlanan bireylerin özerk benlik (%9,9) veya özerk-ilişkisel benlikten (%12,8) daha fazla ilişkisel benlik (%28,7) sahibi olduğu görülmüştür. Korkulu

bağlanan bireyler (%31,0); güvenli (%21,8)ve kayıtsız (%18,4) bağlanan bireylere oranla daha fazla ilişkisel benliğe sahiptir. Kayıtsız bağlanma (%46,5) stiline sahip bireyler diğer tüm bağlanma stillerine sahip bireylere kıyasla daha fazla özerk benliğe sahiptir.

4. BÖLÜM

TARTIŞMA

Bu araştırmanın temel amacı, yakın ilişkilerin oldukça önem kazandığı bir yaşam dönemi olan üniversite sürecindeki öğrencilerde; nüfuz edici/müdahaleci romantik ilişki tipini; bağlanma stilleri, benlik türleri ve işlevsel olmayan ilişki inançları bağlamında ele almaktır.

Morgan'a göre (1995), nüfuz edici/müdahaleci ilişkilerde, diğerinin fiziksel olarak ayrı ve farklı bir birey olması kaygı yaratan bir durumdur. Bu kaygı partnerlerin her şeyi birlikte yapmaları, birbirlerinin ne hissettiklerini ve ne düşündüklerini bilecek kadar iç içe geçmeleri, partnerin her zaman ulaşılabilir durumda olması gibi beklentiler doğurmaktadır. Bu araştırmada, bahsedilen bu beklentilerin İlişki İnançları Ölçeği'nde yer alan "Birbirimize karşı tamamen açık ve dürüst olmalıyız", "Birbirimizin zihnini okuyabilmeliyiz", "Her şeyi birlikte yapmalıyız", "Birbirimizin bütün ihtiyaçlarını karşılamalıyız", "Birbirimizi değiştirebilmeliyiz" ve "Romantik idealizm" olarak gruplandırılmış işlevsel olmayan ilişki inançlarında (Gizir, 2012) karşılık bulunduğu düşünülmüştür.

Bowlby'nin (1969) öne sürdüğü içsel çalışan modellerden yola çıkarak Bartholomew ve Horowitz (1991) dördü bağlanma modelini geliştirmiş ve yetişkin bağlanma stillerini dört kategoriye ayırmışlardır: Güvenli bağlanan yani kendine ve diğerine ilişkin olumlu değerlendirmeleri olan bireylerin benlik saygıları yüksektir. Bu bireyler diğerleri ile yakınlık kurmaktan rahatsızlık duymazlar. Kendine ilişkin olumlu değerlendirmeleri olan ancak diğerine ilişkin değerlendirmeleri olumsuz olan bireyler kayıtsız bağlanmaktadır ki bu bireyler yakın ilişkiler kurmaktan rahatsızlık duyarlar. Saplantılı bağlanan bireylerin kendilerine ilişkin olumsuz, diğerine ilişkin olumlu değerlendirmeleri olduğundan dolayı bağımlı ilişkiler kurdukları belirtilmiştir. Hem kendine hem diğerine ilişkin olumsuz değerlendirmeleri olan korkulu bireylerin ise bir ilişkiden beklentilerinin düşük olacağı ifade edilmiştir (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

Araştırmanın diğerk değişkeni olan benlik türleri ise genellikle toplumsal kültür ile ilişkilendirilmiştir (Markus ve Kitayama, 1991). Başlangıçta özerk ve ilişkisel benlik iki kutup olarak ortaya çıktıysa da daha sonra Kağıtçıbaşı (1996) bu iki benlik türünün dengede olmasının daha sağlıklı olduğunu belirtmiş ve özerk-ilişkisel benlik kurgusunu öne sürmüştür.

Araştırmanın temel hipotezi; bağlanma stillerinin ve benlik türlerinin romantik ilişkilere dair işlevsel olmayan inançları ve nüfuz edici/müdahaleci ilişkileri yordayacağı yönündedir.

Bu bölümde çalışma kapsamında ele alınan değişkenlere ilişkin kurulan hipoteze ve araştırma sorularına ilişkin istatistiksel bulgular ilgili literatür kapsamında tartışılmaktadır.

4.1. Betimleyici İstatistiksel Analizlere İlişkin Bulguların Tartışılması

4.1.1. Bağlanma Stilleri ve Benlik Türlerinin Örneklemedeki Dağılımına İlişkin Bulguların Tartışılması

Bağlanma stillerinin örneklemede dağılımına bakıldığında; sırası ile en yüksek ortalamanın güvenli bağlanma stiline, daha sonra kayıtsız bağlanma, korkulu bağlanma ve en az ortalamanın saplantılı bağlanma stiline ait olduğu görülmektedir. Bu bulgu literatürdeki bulgularla kısmen örtüşmektedir. Sümer ve Güngör (1999), Aktay (2014) ve Tanış (2014) yetişkin bağlanma stilleri üzerinde yaptıkları çalışmalarda katılımcılar arasında en yaygın bağlanma stilinin güvenli bağlanma olduğunu belirtmişlerdir. Sümer ve Güngör (1999) ile Aktay'ın (2014) bulgularında bu araştırmadan farklı olarak güvenli bağlanma stilinden sonra en fazla saplantılı bağlanma stili görülmüştür. Alanyazında bağlanma stilleri üzerine yapılan çalışmalar güvenli bağlanmanın çoğu her kültürde en yaygın stil olduğunu, farklılığın diğerk bağlanma stillerinin dağılımında görüldüğünü ortaya çıkarmıştır (Ijzendoorn ve Kroonenberg, 1988).

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre örneklemin % 50'sinden fazlası özerk-ilişkisel benlik sahibidir. Ülkemizde ailelerin yapısı büyük ölçüde aile içi bağların ve duygusal ilişkilerin ön planda olduğu geleneksel temeller üzerine kuruludur. Ancak

son yıllarda geniş ailelerden çok çekirdek aile yapısına doğru bir değişim gözlemlenmekte ve eğitim düzeyi de artmaktadır. Kağıtçıbaşı (1996; 2005; 2010), bu sosyoekonomik gelişmeler sonucunda aile içinde maddi bağımlılıklar azalırken duygusal bağılıkların etkililiğini hala sürdürdüğünü; bu durumun özerk-ilişkisel benlik yapısını oluşturduğunu ifade etmektedir.

4.1.2. Bağlanma Stilleri, Benlik Türleri ve İşlevsel Olmayan İlişki İnançlarının Yaş Değişkenine Göre Tartışılması

Bu bölümde yaşın bağlanma stilleri, benlik türleri ve işlevsel olmayan ilişki inançları ile nasıl bir ilişkisi olduğuna dair bulgular tartışılmaktadır.

Örneklem grubunda işlevsel olmayan ilişki inançları ile yaş arasında istatistiksel olarak anlamlı bir korelasyon tespit edilmiştir. Buna göre yaş olarak daha büyük katılımcıların işlevsel olmayan ilişki inançları daha azdır. Bireyin ilişkinin doğasına, kendisine ve diğerlerine ilişkin abartılmış, katı, mantıklı olmayan inançlarının (Eidelson ve Epstein, 1982) yaş ile birlikte azaldığı görülmüştür. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda; bireylerin yaşamda deneyim kazandıkça kendileri, diğerleri ve romantik ilişkileri hakkında daha gerçekçi beklentiler içinde buldukları düşünülebilir. Araştırmanın sonuçları Küçükarslan ve Gizir'in (2014) üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışma sonuçları ile uyumludur. Küçükarslan ve Gizir (2014) araştırmalarında üniversite öğrencilerini birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıflara göre gruplandırmış; birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinin partnerlerini üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerine oranla daha fazla idealleştirdiklerini belirtmiştir.

Yaş ve sahip olunan benlik türlerine bakıldığında anlamlı farklılıklar olduğu ortaya çıkmıştır. Yaş olarak daha büyük olan katılımcılar daha fazla özerk benlik ve özerk-ilişkisel benlik sahibi olmaktadır. Literatürde özerk benliğe sahip bireylerin kendi tercihlerini diğerlerinin düşüncelerinden daha ön planda tuttuklarından bahsedilmektedir (Markus ve Kitayama, 1991). Özerk ilişkisel benlik örüntüsü İmamoğlu (1998) tarafından “dengelenmiş ayrışma-bütünleşme” olarak tanımlanmıştır. Özerk-ilişkisel benlik ile ilgili alanyazında özerklik ve ilişkiselliğin dengelenmiş yapısına ve birbirini tamamlayıcı özelliğine vurgu yapılmaktadır Kağıtçıbaşı (2007). Bu durumda yaşla birlikte bireylerin kendi tercihlerini daha fazla

göz önünde bulundurmaya başladıkları ve daha dengeli bir yapıya ulaştıkları düşünülebilir.

4.1.3. Bağlanma Stilleri, Benlik Türleri ve İşlevsel Olmayan İlişki İnançlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Tartışılması

Bu bölümde araştırma değişkenlerinin cinsiyete göre nasıl değiştiğine dair bulgular tartışılmaktadır.

Araştırma bulgularına göre örneklem grubunda ilişki inançlarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur. Buna göre erkeklerin romantik ilişkilere dair işlevsel olmayan ilişki inançları kadınlarınkinden daha fazladır. Bu çalışmadaki bulgu Gizir (2013) ve Küçükarslan (2011)'ın üniversite öğrencileriyle yaptığı çalışma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Gizir (2013), her ne kadar günümüzde kadın-erkek eşitliği ön plana çıkarılsa da erkeğin egemen olduğu ilişki örüntüsüne sıklıkla rastlandığını, bu yüzden erkeklerin romantik ilişkilerinde güç ve kontrol sahibi olmak adına işlevsel olmayan ilişki inançları geliştirmiş olabileceğini belirtmiştir. Literatürde üniversite öğrencileri ile gerçekleştirilen çalışmalarda, toplumsal cinsiyet rollerinin romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ile anlamlı bir ilişkisi olduğu belirtilmiştir. Buna göre, erkekler ve kadınların benzer alanlarda eşit güce ve varlığa sahip olduğu yönündeki eşitlikçi tutum arttıkça romantik ilişkilerdeki akılcı olmayan inançlar azalmaktadır (Çavdar, 2013; Öcal Yüceol, 2016).

Cinsiyete göre bağlanma stillerine bakıldığında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Erkeklerin kadınlara kıyasla daha fazla güvenli bağlandığı, kadınların ise erkeklere kıyasla daha fazla korkulu bağlandığı ortaya çıkmıştır. Güvenli bağlanan bireylerin benlik saygılarının yüksek olduğu, kendileri ve diğerleri hakkında olumlu içsel çalışan modellere sahip oldukları bilinmektedir (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Korkulu bağlanma stili ise bireyin kendini değersiz görürken diğerleri hakkında da olumsuz değerlendirmeler yapmaları ile açıklanmaktadır (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Türkiye'de yapılmış olan Morsünbül (2005) ve Onur (2006)'un bulgularının da bu konuda benzer olması, sonuçların kültür ile ilişkili olabileceğini düşündürmektedir. Literatürde, bireylerin bağlanma stillerinin ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarından etkilendiğini gösteren birçok araştırma bulunmaktadır

(Sümer ve Güngör, 1999; Keskin ve Çam 2009; Erözkan, 2011). Bu araştırmalara göre; ebeveynleri tarafından ayrı bir birey olarak kabul edilip değer gören kişiler, yüksek benlik saygısına ve güvenli bağlanma stiline sahip olmaktadır (Çamurlu Keser, 2006; Erözkan, 2011). Maccoby ve Martin (1983), çocukları üzerinde fazla kontrol kuran, talepkar davranan, bunun yanında düşük düzeyde kabul ve ilgi gösteren ailelerin otoriter tutuma sahip olduklarını belirtmişlerdir. Erözkan (2011), ailelerinin otoriter tutum sergilediğini düşünen bireylerin korkulu bağlandığını belirtmiştir. Bu durum ailelerin çocuk yetiştirme tutumlarına bağlı olarak erkeklerin toplumda kendilerini kadınlara kıyasla daha değerli hissettiklerini düşündürmektedir.

Katılımcıların sahip oldukları benlik türlerinin cinsiyete göre farklılaştığı ortaya çıkmıştır. Buna göre kadın katılımcılar erkek katılımcılara oranla daha fazla ilişkisel ve özerk-ilişkisel benlik sahibidir. Özerklik-ilişkisel kavramları literatürde daha çok ergen-aile ya da toplumsal kültür çerçevesinde ele alınmıştır (Kağıtçıbaşı, 2005; 2010). Alanyazında bu konuda yapılan araştırmaların sonuçlarında kadınların ilişkisel puanları erkeklerinkinden yüksek bulunmuştur (Josephs, Markus ve Tafarodi, 1992; Özdemir, 2009; Ercan, 2013). Bu bakımdan araştırma sonuçları literatür ile paralellik göstermektedir. Özerk benlik türü içinse cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Bireylerin ilişkiselliğinin yüksek olmasının kültüre özgü olduğu düşünülmekte ve bu ilişkisellik ülkemizdeki toplulukçu yapı ile açıklanmaktadır (Ercan, 2013). Kadınların erkeklere göre daha fazla ilişkisel benlik sahibi olması ise yine çocuk yetiştirme stillerini ve toplumsal cinsiyet rollerini akla getirmektedir. Ülkemizde kız çocuklarının ailelerinin yanında büyümesi, ailelerinin yanında eğitim alması tercih edilmektedir. Koruyucu bir tavırla yetişen kadınların kendi ihtiyaçlarını karşılamayı öğrenme fırsatını elde edemediği ve diğerlerine ihtiyaç duyduğu, bu ihtiyaç içinde daha ilişkisel bir benlik örüntüsü geliştirdiği düşünülebilir.

4.2. İşlevsel Olmayan İlişki İnançlarını Yordayan Değişkenlerin Tartışılması

Bu bölümde işlevsel olmayan inançlar ile ilgili yapılan varyans analizinin sonuçlarına ilişkin bulgular tartışılmaktadır.

Yapılan analizler sonucu bağlanma stillerinin işlevsel olmayan ilişki inançları üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Ancak bağlanma stillerinin işlevsel olmayan ilişki inançları ile korelatif ilişkileri anlamlı çıkmıştır. Bu durumda bağlanma stillerinin işlevsel olmayan ilişki inançlarını yordamadığı, ancak bu iki kavramın korelasyonel bir anlamı olduğu söylenebilir.

Kendine ilişkin olumsuz değerlendirmelere sahip olan, yani olumsuz içsel çalışan modeller geliştiren bireyler, saplantılı ya da korkulu bağlanma stiline sahip olmaktadır (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Saplantılı bireylerin, ilişkilerinde kaygı düzeylerinin yüksek olduğu ancak korkulu bağlanan bireylere kıyasla daha az kaçma davranışı sergiledikleri görülmektedir (Collins ve Feeney, 2000). Araştırma sonuçlarına göre saplantılı ve korkulu bağlanma stillerinin işlevsel olmayan ilişki inançları ile pozitif yönde anlamlı bir ilişkisi vardır. Bu sonuçlar göz önünde bulundurulduğunda; saplantılı bağlanma ve korkulu bağlanma stillerinin kendi başlarına işlevsel olmayan ilişki inançlarına yol açmadığı ancak saplantılı bağlanan ve korkulu bağlanan bireylerin bazı şartlarda bu inançlara sahip olma oranlarının arttığı düşünülebilir. Bu durum bireylerin içinde buldukları romantik ilişkilerin dinamikleri çerçevesinde incelenebilir. Örneğin partnerlerden biri saplantılı diğeri güvenli bağlanma stiline sahipse, güvenli bağlanan partnerin davranışları saplantılı bağlanan partnerin ilişki hakkındaki beklenti ve düşüncelerini değiştiriyor olabilir. Diğer yandan, partnerlerden ikisinin de saplantılı bağlandığı bir ilişkide, partnerler karşılıklı olarak birbirlerinin işlevsel olmayan inançlarını artırıyor olabilirler.

Araştırmada ele alınan kavramların karşılaştırılmasında dikkati çeken noktalardan biri, ilişki benlik sahibi bireylerin işlevsel olmayan ilişki inançlarının, özerk benlik ve özerk-ilişkisel benlik sahibi bireylere kıyasla daha fazla olduğudur. Bireyin benliğine ilişkin değerlendirmeleri çeşitli araştırmacılar tarafından bebeğin yaşamın başlangıcında kendisine bakım veren birincil kişi ile ilişkisine bağlanmaktadır (Winnicott, 1958; Bowlby, 1969; Klein, 1999). Yaşamın başlangıcındaki, Klein'in (1999) paranoid-şizoid pozisyon olarak adlandırdığı bu dönem, geçip giden bir aşama olarak değil bir ruh hali olarak tanımlanmıştır. Bu dönemdeki deneyimlere bağlı olarak bireyin kapsayıcı bir iç nesneye sahip olduğu veya olmadığı (Bion, 1985) , bunun sonucunda da yetişkinlikte kurduğu ilişkilerinde bu döneme özgü savunmaları ne ölçüde kullandığı şekillenmektedir (Klein, 2013). Rusczyński ve

Fisher (1995), bu dönemdeki savunmalardan özellikle yansıtımlı özdeşim mekanizmasını ilişkilerinde sıkça kullanan bireylerin partnerlerini kontrol etme ve partnerlerine hükmetme ihtiyacı içinde olduklarını, partnerlerinin fiziksel ayrılığında büyük bir kaygı duyduklarını belirtilmişlerdir. Ogden (1979), yansıtımlı özdeşim ne kadar fazla kullanılırsa bireyin kurduğu ilişkinin o kadar narsisistik bir hal aldığı belirtilmektedir. Altmeyer'e göre (2000), narsisizm sadece benliğin çevreye yansıtılması değildir. Yaşamın başlangıcındaki narsisistik dönemde bebeğin, bakıcısının gülümsemesi ve tepkilerinden kendine dair bir anlam çıkarmaya çalışması gibi; narsisistik nesne ilişkilerinde çevre de bireyin benliğini oluşturur. Özerk-ilişkisel ölçeklerinde yer alan ve ilişkisel boyutuna işaret eden "Kişiliğimin oluşmasında bana yakın olan insanların etkisi büyüktür", "Yakınlarım hayatımda ilk önceliğimdir." gibi ifadeler ilişkisel benlik sahibi bireylerin kurdukları ilişkilerde yansıtımlı özdeşim temelinde narsisistik bir yön olabileceğini düşündürmektedir.

Özerk benlik sahibi bireyler ile özerk-ilişkisel benlik sahibi bireylerin işlevsel olmayan inançları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. İşlevsel olmayan ilişki inançları; partnerlerin karşılıklı olarak birbirlerinin tüm ihtiyaçlarını karşılamaları, her şeyi birlikte yapmaları ve partnerlerin birbirleri için değişebilmeleri gerektiği gibi inançları içermektedir (Gizir, 2012). Bu bakımdan işlevsel olmayan ilişki inançları partneri ve ilişkiyi idealleştirme ile ilişkilidir. Öksüz (2011), özerk benliğin, bireyin kendini eksik ve güçlü yanları ile gerçekçi olarak tanıması ve kabul etmesi ile geliştiğini belirtmektedir. Özerk-ilişkisel benlik sahibi ise daha dengeli bir yapı olarak ifade edilmektedir (Kağıtçıbaşı, 2007). İlişkisel benlik sahibi bireyler, özerk ve özerk-ilişkisel benlik sahibi bireylere kıyasla davranışlarını diğerlerinin fikirlerine göre daha kolay değiştirmekte, daha bağımlı ilişkiler kurmaktadır (Wasti ve Eser Erdil, 2007). Bu açıdan bakıldığında özerk ve özerk-ilişkisel benlik sahibi bireyler romantik ilişkilerinde kendileri, partnerleri ve ilişkileri hakkında, ilişkisel benlik sahibi bireylere kıyasla daha gerçekçi beklentiler geliştiriyor olabilir.

4.3. Bağlanma Stilleri ve Benlik Türlerinin Korelasyon Analizine İlişkin Bulguların Tartışılması

Bu bölümde güvenli, saplantılı, kayıtsız ve korkulu bağlanma stillerinin özerk, ilişkisel ve özerk-ilişkisel benlik türleri ile korelasyonel ilişkilerine dair bulgular tartışılmaktadır.

İlk olarak güvenli bağlanma stiline ilişkin analizlere bakıldığında; güvenli bağlanmanın özerk ve ilişkisel benlik ile anlamlı bir korelasyonu bulunmazken, özerk-ilişkisel benlik ile pozitif korelasyon göstermektedir. Güvenli bağlanan bireylerin kendilerine ve diğerlerine ilişkin olumlu içsel çalışan modellere sahip oldukları bilinmektedir (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Guntrip (2003), bireylerin benliklerinin nesne ilişkileri sayesinde geliştiğini vurgulamaktadır. Winnicott (1958) “Yalnız Kalabilme Yeteneği” adlı makalesinde iyi bir annelik bakımının yaşamın başlangıcından itibaren bebekte olumlu sonuçlar doğurduğundan bahsetmiştir. Winnicott’a göre bebek annesiyle kurduğu güvenilir ve sağlam ilişkiyi temel alarak benliğini bütünlük içinde algılar ve kendi kimliğini geliştirir. Bu durum ilerledikçe bebek, annesinin ya da başkalarının fiziksel yokluğunu kabul edebilir hale gelir ve tek başına kaldığında kaygı ya da panik yaşamaz. Çevresindeki dünyayı güvenle karşılayabilir, yalnız kalmayı yalıtılmışlık ya da ruhsal kopukluk olarak değerlendirmeyiz (Guntrip, 2003). Bu durum göz önüne alındığında güvenli bağlanan bireylerin yaşamın başlangıcından itibaren geliştirdikleri olumlu benlik algıları ve dünyaya ilişkin olumlu değerlendirmeleri sayesinde, ilişkilerinde özerklik ve ilişkiselliğin arasında dengede durdukları düşünülebilir. Alanyazında bu konuda yapılan çalışmalarda da; güvenli bağlanan bireylerin diğer bağlanma stillerine sahip bireylere kıyasla daha yüksek düzeyde benlik saygısına ve benlik belirginliğine sahip oldukları, ayrılık kaygısı ve başkalarını memnun etme isteklerinin daha düşük olduğu belirtilmiştir (Sümer ve Güngör, 1999).

Saplantılı bağlanma stiline ilişkin analizlere bakıldığında; saplantılı bağlanma ile özerk benlik arasında negatif korelasyon bulunmaktadır. Buna ek olarak saplantılı bağlanma arttıkça, yani bireyin kendi hakkında olumsuz, diğeri hakkında olumlu değerlendirmeleri arttıkça ilişkisel benlik de daha belirgin olmaktadır. Saplantılı bağlanan bireylerin ilişkisel benlik yapısı dahilinde kendi fikirlerindense diğerlerinin

yargılarına önem vermeleri kendileri hakkındaki olumsuz değerlendirmelerinden kaynaklanıyor olabilir.

Kayıtsız bağlanma özerk benlik türü ile pozitif yönlü korelasyon içindedir. Sonuçlara göre kayıtsız bağlanmanın ilişkisel benlik ile negatif yönlü bir korelasyonu vardır. Kayıtsız bağlanan bireyler kendileri hakkında olumlu değerlendirmeler yaparken başkalarına dair değerlendirmeleri olumlu değildir (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Bu durum göz önünde bulundurulduğunda; kayıtsız bağlanma stiline sahip bireylerin partnerlerinden beklentilerinin düşük olduğu, bu yüzden de ilişkiden kaçtıkları ve özerk bir yapı sergiledikleri düşünülebilir.

Korkulu bağlanma stiline ilişkin bulgular incelendiğinde; korkulu bağlanma arttıkça özerk-ilişkisel azalmaktadır. Bu durum korkulu bağlanan bireylerin hem kendileri hem diğerleri ile ilgili olumsuz içsel çalışan modellere sahip olmaları ile açıklanabilir. Korkulu bağlanan bireylerin güvenli bağlanan bireylere kıyasla daha fazla ayrılık korkusu yaşadıkları daha önceki çalışmalarda belirtilmiştir (Sümer ve Güngör, 1999). Ayrılık, reddedilme gibi korkular korkulu bağlanan bireylerin daha ilişkisel bir benlik kurgusuna sahip olmalarına sebep olabilir.

4.4. Bağlanma Stilleri ve Benlik Türlerinin Kategorik Olarak Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması

Bu bölümde güvenli, saplantılı, kayıtsız ve korkulu bağlanma stillerine sahip bireylerin benlik türlerinden hangisine daha fazla sahip oldukları ve hangi bağlanma stiline sahip bireylerin hangi benlik türüne daha fazla sahip olduğuna ilişkin karşılaştırma sonuçları tartışılmaktadır.

Örneklemden elde edilen bulgulara göre güvenli bağlanan bireyler; korkulu, saplantılı ya da kayıtsız bağlanan bireylere kıyasla daha yüksek özerk-ilişkisel benliğe sahiptirler. Güvenli bağlanan bireyler özerk ve ilişkisel benlik türlerine kıyasla en çok özerk-ilişkisel benlik sahibi olmaktadır. Kağıtçıbaşı hem özerkliğin hem de ilişkiselliğin bireyin temel ihtiyaçları olduğunu ve bu yüzden özerk-ilişkisel benliğin sağlıklı olduğunu; ancak bu sentezin oluşabilmesi için destekleyici bir çevre gerektiğini ifade etmektedir (Kağıtçıbaşı, 2014). Benzer şekilde, güvenli bağlanma

stilinin de destekleyici bir çevre ile bağlantısı vardır (Hazan ve Shaver, 2000). Bowlby'ye göre (1973); güvenli bağlanan bebek kendine bakım veren birincil nesnesini, çevreyi keşfettikten sonra dönebileceği güvenli üssü olarak görür. Böylece bakıcısından fiziksel olarak ayrı kalmaktan korkmaz ve çevreyi keşfederken kendini güvende hisseder. Nesne ilişkileri kuramına göre (Youell, 2006); iyi ve yaşamsal deneyimlerin içe alınmasıyla iyi iç nesnelere de oluşmaya başlar. Bu iyi iç nesnelere; dayanıklılık, güvenli bağlanma, sağlam bir kimlik duygusu ve özgüvenle ortak özellikler taşır. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda güvenli bağlanan bireylerin ilişkilerinde hem kendi önceliklerine hem de diğerinin hassasiyetlerine önem vermeleri ve özerk-ilişkisel benlik sahibi olmaları beklenen bir durumdur.

Saplantılı bağlanan bireyler ile ilgili analizlerden elde edilen sonuçlara bakıldığında; saplantılı bağlanan bireylerin özerk ve özerk-ilişkisel benlikten ziyade daha fazla ilişkisel benlik sahibi olduğu görülmüştür. Aynı zamanda saplantılı bağlanan bireyler güvenli, kayıtsız ve korkulu bağlanma stiline sahip bireylere kıyasla daha fazla ilişkisel benlik türüne sahiptirler.

Kayıtsız bağlanan bireylerin diğer tüm bağlanma stillerine sahip bireylere kıyasla daha yüksek özerk benliğe sahip olduğu bulunmuştur. Bartholomew ve Horowitz'in dörtlü bağlanma modelinde kayıtsız bağlanan birey için başkalarıyla yakın duygusal ilişkileri olmadığı sürece kendini rahat hissettiği, kendi kendine yettiğini ve bağımsız olduğunu hissetmeye çok önem verdiği, başkalarına güvenmeyi ve başkalarının da kendisine bel bağlamasını tercih etmediği yönünde bir çerçeve çizilmiştir. Karadayı (1998), özerkliğin diğerlerinin etkisinde kalmadan bireyin kendini yönetmesi anlamına geldiğini ifade etmektedir. Bu durum düşünüldüğünde kayıtsız bağlanan bireylerin diğer tüm bağlanma stillerine sahip bireylere kıyasla daha fazla özerk benlik sahibi olması beklenen bir sonuçtur.

4.5. Genel Tartışma

Araştırmadan elde edilen sonuçlara genel olarak bakıldığında; konu hakkında fikir veren önemli bulgulardan biri, bağlanma stillerinin işlevsel olmayan ilişki inançları üzerindeki etkisi anlamlı değilken bu iki kavram arasında korelasyonel bir ilişki bulunmasıdır. Bağlanma stillerinden sadece korkulu ve saplantılı bağlanma işlevsel

olmayan ilişki inançları ile pozitif yönlü korelasyon göstermektedir. Buna göre; bireyin bağlanma stili, onun işlevsel olmayan ilişki inançlarına sahip olup olmayacağını göstermemektedir. Örneğin erkeklerin güvenli bağlanma ortalaması kadınlarınkinden daha yüksek olmasına rağmen işlevsel olmayan ilişki inançları ortalaması da daha yüksektir. Bu durumda, işlevsel olmayan ilişki inançları romantik ilişkilerin seyri içinde yön bulmaktadır. Korkulu ve saplantılı bağlanan bireylerin potansiyel olarak işlevsel olmayan ilişki inançlarına sahip olduğu ve romantik ilişkinin dinamiği içinde bu inançların artış ya da azalma gösterdiği söylenebilir. Güvenli ve kayıtsız bağlanan bireyler kendileri hakkında olumlu; saplantılı ve korkulu bağlanan bireyler kendileri hakkında olumsuz içsel çalışan modellere sahiptir (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Bu korelasyonun güvenli ve kayıtsız bağlanma için değil sadece korkulu ve saplantılı bağlanma için görülmesi durumun bireylerin benlik algıları ile ilişkili olabileceğini düşündürmektedir. Kendine ilişkin içsel çalışan modelleri olumsuz olan bireylerin ilişkilerindeki tutumları, partnerlerine ve ilişkinin dinamiğine bağlı olarak değişmeye daha müsait olabilir. Bu durum nesne ilişkileri kuramı ile açıklanabilir. Klein'a göre (2008), bebeğin yaşamın başlangıcında bakıcısı ile ilişkisinde iyi deneyimlerini içselleştirmiş olması, kapsayıcı bir iç nesne oluşturmuş olması onu ileride karşılaştığı zorluklara karşı korumaktadır. Bu iyi iç nesne bebeğin kendine dair olumlu değerlendirmeler oluşturmasına yardımcı olmaktadır. Böylece benliğin sınırları daha sağlam bir temel üzerine oturmakta ve ilerideki ilişkilerde ben-öteki ayrımını yaparken zarar görme endişesi geri planda kalmaktadır. Klein paranoid-şizoid pozisyonun bir dönem değil aklın bir konumu olduğunu, zihnin bu konumdaki savunmaları (bölme, yansıtma, yansıtımlı özdeşim, idealizasyon gibi) hayatın her döneminde kullanmaya müsait olduğunu ifade etmektedir (Youell, 2006). Bu konumdaki savunmalardan yansıtımlı özdeşimde nesne benliğin ona yansıtılan bir parçasıyla tanımlandığı için nesnenin ayrı varlığı ve ötekiliği inkar edilmektedir. Diğeriyile kurulan ilişkinin benliğin bir parçasıyla kurulur gibi yani narsisistik olması söz konusudur (Colman, 1995). Bu durumda birey partnerine yansıttığı benliğinin parçalarını kontrol etmek amacıyla partneri üzerinde hakimiyet kurma ihtiyacı hissetmektedir (aktaran Spillius ve O'Shaughnessy, 2013). Partnerde hem iyi hem kötü özellikler olabileceğini, partnerin her zaman doyum veremeyeceğini ve kendine has özellikleri olduğunu, ayrı ve kendi içinde bir bütün olduğunu kabul edebilmek için sağlam ve köklü bir iyi

nesne olmalıdır (Youell, 2006). Bu iyi nesne ile özdeşim kuran bireyin benlik değeri de yüksek olmaktadır (aktaran Taymur ve Boratav, 2013).

Levy ve Orlans'a göre (2000), güvenli bağlanma sadece yaşamın başında değil daha sonra da kazanılabilir ve bu bağlanım geliştikçe birey kendi ihtiyaçları ile diğerinin ihtiyaçları arasında denge kurmayı öğrenir. Güvenli bağlanma ilişkisi öngörülebilir, sabit ve destekleyici ilişkiler (Bademci, Karadayı ve Zulueta, 2015) ile gelişebilir. Kendilerine ilişkin olumsuz içsel çalışan modelleri olan bireyler güvenli bağlanım kuramadıkları romantik ilişkilerde, işlevsel olmayan ilişki inançlarını arttıracak deneyimler yaşıyor olabilirler. Bu noktada bireylerin partner seçiminde bilinçdışı süreçlerin etkisini düşündürmektedir. Freud (1975) sevilen nesnenin seçiminde, nesnenin, ego idealinin yarım kalan yanlarını tamamlama imkanı sunmasının rol oynadığını öne sürmekte. İlişkinin dinamiği sayesinde ise ilişkideki ne tür etmenler ya da hangi partnerler bir araya geldiğinde zihnin bu pozisyonuna dönüş olmaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre; benlik türlerinin işlevsel olmayan ilişki inançları üzerindeki etkisi anlamlıdır ve ilişkisel benlik sahibi bireylerin işlevsel olmayan ilişki inançları diğer benlik türlerinden birine sahip bireylere kıyasla daha yüksektir. Kadınların ilişkisel benlik ortalamasının daha yüksek olmasına rağmen erkeklerin işlevsel olmayan ilişki inançları daha fazladır. Partnerinin kendisi için değişebilmesi, kendisinden başkaları ile zaman geçirmemesi, hiçbir şey gizlememesi gerektiği yönündeki inançların erkeklerde daha fazla olmasının kültürle ilişkili olduğu düşünülebilir. Toplumumuzda erkeklerin daha özgür bırakılması, güçlü olmaya teşvik edilmesi, kadınların daha korumacı bir tutumla yetiştirilmesinin; erkeklerin işlevsel olmayan ilişki inançlarının kadınlara kıyasla daha fazla olmasına yol açması mümkündür. Sonuçlar göz önünde bulundurulduğunda bu konunun özellikle kültürler arası karşılaştırmalar ile daha derinlemesine araştırılmasına ihtiyaç olduğu görülmektedir.

4.6. Araştırmanın Sınırlılıkları ve Öneriler

Nüfuz edici/müdahaleci romantik ilişkilerin bağlanma stilleri, benlik türleri ve işlevsel olmayan ilişki inançları bağlamında ele alınmasının amaçlandığı bu araştırmada, romantik ilişkilerde işlevsel olmayan ilişki inançları, bağlanma stilleri

ve benlik türleri ile ilgili ölçüm araçları kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular İlişkiler Ölçeği Anketi, İlişki İnançları Ölçeği ve Özerklik-İlişkiselilik Ölçekleri'nin ölçtüğü nitelikler ile sınırlıdır.

Bundan sonraki araştırmalar için öneriler aşağıda özetlenmiştir:

1. Bu araştırma Türkiye'deki çeşitli üniversitelerde okuyan öğrencilerle gerçekleştirilmiş ve bulgularda kültürün önemli bir etkisi olduğu düşünülmüştür. Bu araştırmada ele alınan değişkenlerin kültürler arası çalışmalarla ele alınması, sonuçların kültüre bağlı olup olmadığı hakkında bilgi edinmek adına faydalı olabilir.

3. Bu araştırma, hastanelere ya da psikolojik danışmanlık merkezlerine yardım amaçlı başvuran ve romantik ilişkilerinde problem yaşayan bireyleri içermemektedir. Romantik ilişkilerinde problem yaşayan bireyler çalışmaya dahil edilerek karşılaştırmalı çalışmalar yapılabilir.

3. Bu araştırmadan bireylerin bağlanma stilleri, benlik türleri ve ilişki inançları ölçülmüştür. Sonraki araştırmalarda çiftlerin dahil edildiği bir örneklemden toplanan verilerle partnerlerin bağlanma stilleri, benlik türleri ve ilişki inançlarının romantik ilişki içinde birbirini karşılıklı nasıl etkilediği araştırılabilir.

4. Araştırmada ele alınan bağlanma stilleri, benlik türleri, işlevsel olmayan ilişki inançları nicel yöntemler ile ele alınmıştır. Bu kavramlar nitel yöntemler ile araştırılarak daha derinlemesine bilgi edinilebilir.

KAYNAKLAR

- Abowitz, D. A., Knox, D., Zusman, M., & McNeely, A. (2009). Beliefs about romantic relationships: Gender differences among undergraduates. *College Student Journal*, 43(2), 276.
- Abrevaya, E. (2000). Aynadan Ötekine -Çocuk Öznelliğinin Oluşumu Üzerine Bir Çalışma. İstanbul.
- Ainsworth, M. D. S. (1991). Attachments and other affectional bonds across the life cycle. *Attachment across the life cycle*, 33-51.
- Ainsworth, M. S. (1979). Infant–mother attachment. *American psychologist*, 34(10), 932.
- Akdağ, S. T., (2011). Ergenlerin Bağlanma Stilleri ile Ebeveynlerinin Bağlanma Stilleri Arasındaki ilişki. *Uzmanlık Tezi. Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi*.
- Aktay, M. (2014). *Üniversite öğrencilerinde aleksitimi ve depresyonun yordayıcısı olarak bağlanma stilleri* (Doctoral dissertation, İstanbul Arel Üniversitesi).
- Altmeyer, M. (2000). Narzissmus und Objekt. *Ein intersubjektives Verständnis der Selbstbezogenheit*.
- Aslan, S., & Güven, M. (2010). Bağlanma ve kişisel uyum arasındaki ilişkide ayrışma bireyleşmenin aracılığı. *Eğitim ve Bilim*, 35(157).
- Atak, H., & Taştan, N. (2012). Romantik ilişkiler ve aşk. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(4).
- Atak, İ. E., & Karaaziz, M. (2013). Narsisizm Ve Narsisizmle İlgili Araştırmalar Üzerine Bir Gözden Geçirme. *Nesne-Psikoloji Dergisi*, (2), 44-59.

- Bademci, H. Ö., Karadayı, E. F., & de Zulueta, F. (2015). Attachment intervention through peer-based interaction: Working with Istanbul's street boys in a university setting. *Children and Youth Services Review*, 49, 20-31.
- Bahadır, Ş. (2006). Romantik ilişkilerde bağlanma stilleri, çatışma çözme stratejileri ve olumsuz duygudurumunu düzenleme arasındaki ilişki. *Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.*
- Balkaya, D. (2005). Lacan`ın psikanalizi ve bir yazınsal yapıt çözümlemesi. Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi. Erzurum.
- Bartholomew, K., & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: a test of a four-category model. *Journal of personality and social psychology*, 61(2), 226.
- Betchen, S. J. (2013). *Intrusive partners-elusive mates: The pursuer-distancer dynamic in couples*. Routledge.
- Bion, W. R. (1961). *Experiences in Groups* New York. Tavistock Publications.
- Bion, W. R. (1985). Container and contained. *Group relations reader*, 2(8), 127-133.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and Loss: Attachment; John Bowlby*. Basic Books.
- Bowlby, J. (1973). *Attachment and loss, vol. II: Separation; John Bowlby*. Basic Books.
- Butzer, B., & Campbell, L. (2008). Adult attachment, sexual satisfaction, and relationship satisfaction: A study of married couples. *Personal relationships*, 15(1), 141-154.
- Collins, N. L., & Feeney, B. C. (2000). A safe haven: an attachment theory perspective on support seeking and caregiving in intimate relationships. *Journal of personality and social psychology*, 78(6), 1053.
- Colman, W. (1995). Gesture and recognition: an alternative model to projective identification as a basis for couple relationships. *Intrusiveness and Intimacy in the Couple*, 59-73.

- Çamurlu Keser, C. (2006). Annenin bağlanma düzeyi ve çocuk yetiştirme sürecinin çocuğun bağlanma düzeyine etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi. Bursa.
- Çavdar, D. (2013). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançları. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi. Ankara.
- Çeçen, A. R. (2008). Üniversite Öğrencilerinde Yaşam Doyumunu Yordamada Bireysel Bütünlük (Tutarlılık) Duygusu, Aile Bütünlük Duygusu ve Benlik sayısı. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 4(1), 19-30.
- Davis, M. H., & Oathout, H. A. (1987). Maintenance of satisfaction in romantic relationships: empathy and relational competence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53(2), 397.
- Demirtas-Zorbaz, S., Ulas, O., & Kepir-Savoly, D. D. (2015). University Student's Relationship's Believes: Sample of Turkey. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 185, 495-499.
- Derman, O. (2008). Ergenlerde psikososyal gelişim. *Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri. Sempozyum Dizisi*, (63), 19-21.
- Doğan, T. (2012). Sağlıklı duygusal ilişkiler geliştirmede psikodramanın rolü: Bir olgu sunumu. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(37), 49-60.
- Eidelson, R. J., & Epstein, N. (1982). Cognition and relationship maladjustment: Development of a measure of dysfunctional relationship beliefs. *Journal of consulting and clinical psychology*, 50(5), 715.
- Ercan, H. (2013). Genç Yetişkinlerde Benlik Kurgusu Üzerine Bir Çalışma. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 5(2), 157-178.
- Erözkan, A. (2011). Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ve karar stratejileri. *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, 2011(3).
- Feeney, J. A., & Noller, P. (1990). Attachment style as a predictor of adult romantic relationships. *Journal of personality and Social Psychology*, 58(2), 281.

- Fletcher, G. J., & Kininmonth, L. A. (1992). Measuring relationship beliefs: An individual differences scale. *Journal of Research in Personality*, 26(4), 371-397.
- Fraley, R. C., & Davis, K. E. (1997). Attachment formation and transfer in young adults' close friendships and romantic relationships. *Personal relationships*, 4(2), 131-144.
- Frazier, P. A., & Esterly, E. (1990). Correlates of relationship beliefs: Gender, relationship experience and relationship satisfaction. *Journal of Social and Personal Relationships*, 7(3), 331-352.
- Freud, S. (1975). *Group psychology and the analysis of the ego* (No. 770). WW Norton & Company.
- Freud, S. (1998). Narsizm Üzerine ve Schreber Vakası. Çev. Saffet Murat Tura, Banu Büyükkal. Ötekini Dinlemek. İstanbul: Metis Yayınları.
- Gizir, C. A. (2012). İlişki İnançları Ölçeği'nin uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2).
- Gizir, C. A. (2013). Üniversite öğrencilerinin ilişki inançlarının cinsiyet ve romantik ilişki yaşama durumlarına göre incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 38(170).
- Griffin, D. W., & Bartholomew, K. (1994). Models of the self and other: Fundamental dimensions underlying measures of adult attachment. *Journal of personality and social psychology*, 67(3), 430.
- Guntrip, H. (2003), *Şizoid Görüngü Nesne İlişkileri ve Kendilik*, (Çev. İpek Babacan), Metis Yayınları, İstanbul.
- Hamamci, Z. (2005). Dysfunctional relationship beliefs in marital conflict. *Journal of rational-emotive and cognitive-behavior therapy*, 23(3), 245-261.
- Hazan, C., & Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of personality and social psychology*, 52(3), 511.

- Hazan, C., & Shaver, P. R. (2000). Bağlanma: Yakın ilişkilerle ilgili araştırmalar için bir çerçeve.(Çev. A. Dönmez). *Türk Psikoloji Bülteni*, 16(7), 29-50.
- Hazan, C., & Zeifman, D. (1999). Pair bonds as attachments. *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications*, 336-354.
- Hendrick, S. S., Hendrick, C., & Adler, N. L. (1988). Romantic relationships: Love, satisfaction, and staying together. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(6), 980.
- Imamoglu, E. O. (1998). Individualism and collectivism in a model and scale of balanced differentiation and integration. *The Journal of Psychology*, 132(1), 95-105.
- Imamoglu, E. O. (2003). Individuation and relatedness: Not opposing but distinct and complementary. *Genetic, Social, and General Psychology Monographs*, 129(4), 367.
- James, S., Hunsley, J., & Hemsworth, D. (2002). Factor structure of the relationship belief inventory. *Cognitive therapy and research*, 26(6), 729-744.
- Josephs, R. A., Markus, H. R., & Tafarodi, R. W. (1992). Gender and self-esteem. *Journal of personality and social psychology*, 63(3), 391.
- Kagitçibasi, C. (2005). Autonomy and relatedness in cultural context implications for self and family. *Journal of cross-cultural psychology*, 36(4), 403-422.
- Kagitçibasi, C., & Berry, J. W. (1989). Cross-cultural psychology: Current research and trends. *Annual review of psychology*, 40(1), 493-531.
- Kağıtçıbaşı Ç. (2010). Benlik, Aile ve İnsan Gelişimi: Kültürel Psikoloji. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1996). Özerk-ilişkisel benlik: Yeni bir sentez. *Türk Psikoloji Dergisi*, 11(37), 36-43.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2014). Kültürleşme ve Aile İlişkileri. *Türk Psikoloji Yazıları*, 17(34), 120-127.

- Karadayı, F. (1998). İlişkili özerklik: Kavramı, ölçülmesi, gelişimi ve toplumsal önemi, gençlere ve kültüre özgü değerlendirmeler. Adana: Çukurova Üniversitesi Basımevi.
- Keelan, J. P. R., Dion, K. L., & Dion, K. K. (1994). Attachment Style and Heterosexual Relationships among Young Adults: A Short-Term Panel Study. *Journal of Social and Personal Relationships*, 11(2), 201-214.
- Keskin, G., & Çam, O. (2009). Ergenlik ve Bağlanma Süreci: Ruh Sağlığı Açısından Literatürün Gözden Geçirilmesi.
- Klein, M. (1996). Notes on some schizoid mechanisms. *The Journal of psychotherapy practice and research*, 5(2), 160.
- Klein, M. (1999). Haset ve Şükran. Çev. Orhan Koçak, Yavuz Erten. İstanbul; Metis Yayınları.
- Klein, M. (2008). Yas Tutmak ve Manik Depresif Durumlarla İlişkisi. Çev. Zeynep Koçak. *Sevgi Suçluluk ve Onarım*, 259-279.
- Klein, M. (2013). Notes on some schizoid mechanisms. Spillius, E., & O'Shaughnessy, E. (Ed.) *Projective identification: The fate of a concept*. (19-47). Routledge
- Knee, C. R. (1998). Implicit theories of relationships: Assessment and prediction of romantic relationship initiation, coping, and longevity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(2), 360.
- Kodan, S. (2013). Üniversite Öğrencilerinde Umutsuzluk ve Akılcı Olmayan İnanışlar Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 175-190.
- Koşan, Y. (2015). Üniversite öğrencilerinin facebook kullanımının narsisizm ve saldırganlık düzeyleri ile ilişkisinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi.
- Küçükarslan, M., & Gizir, C. A. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişki İnançlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(42).

- Lavy, S., Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2013). Intrusiveness from an attachment theory perspective: A dyadic diary study. *Personality and Individual Differences, 55*(8), 972-977.
- Levy, K. N., Ellison, W. D., & Reynoso, J. S. (2011). A historical review of narcissism and narcissistic personality. *The handbook of narcissism and narcissistic personality disorder: Theoretical approaches, empirical findings, and treatments, 3-13*.
- Levy, T., & Orlans, M. (2000). Attachment disorder as an antecedent to violence and antisocial patterns in children. *Handbook of attachment interventions, 1-26*.
- Lucas, R. E., & Dyrenforth, P. S. (2006). Does the existence of social relationships matter for subjective well-being?.
- Maccoby, E. E., & Martin, J. A. (1983). Socialization in the context of the family: Parent-child interaction. *Handbook of child psychology: formerly Carmichael's Manual of child psychology/Paul H. Mussen, editor*.
- Mahler, M. S., Pine, F. ve Bergman, A. (2003). *İnsan Yavrusunun Psikolojik Doğumu*. (Çev. A. N. Babaoğlu). İstanbul: Metis Yayıncılık Ltd.
- Markus, H. R., & Kitayama, S. (1991). Cultural variation in the self-concept. In *The self: Interdisciplinary approaches* (pp. 18-48). Springer New York.
- Mason, C., & Brackman, K. (2009). *Educating Today's Overindulged Youth: Combat Narcissism by Building Foundations, Not Pedestals*. R&L Education.
- Metts, S., & Cupach, W. R. (1990). The Influence of Relationship Beliefs and Problem-Solving Responses on Satisfaction in Romantic Relationships. *Human Communication Research, 17*(1), 170-185.
- Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2007). *Attachment in adulthood: Structure, dynamics, and change*. Guilford Press.
- Mitchell, S. A., Black, M. J. (2012). Freud ve Sonrası. Çev. Ayhan Eğrilmez. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

- Morgan, M. (1995). The projective gridlock: A form of projective identification in couple relationships. *Intrusiveness and Intimacy in the Couple*, London: Karnak Books.
- Morsünbül, Ü. (2005). Ergenlikte kimlik statülerinin bağlanma stilleri, cinsiyet ve eğitim düzeyi açısından incelenmesi. *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi*. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ogden, T. H. (1979). On projective identification. *The International journal of psycho-analysis*, 60, 357.
- Onur, N. (2006). Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ile atılganlık düzeyleri arasındaki ilişki. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ozan, E., Kırkpınar, İ., Aydın, N., Fidan, T., & Oral, M. (2008). Narsisistik Kişilik Bozukluğu: Gelişim Süreçleri ve Yaşamı.
- Öcal Yüceol, S. E. (2016). Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlar ile ilişki doyumu ve romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar arasındaki ilişkiler.
- Öksüz, Y. (2001). Duyguları Açabilme-Özerklik İlişkisi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 46-52.
- Özdemir, Y. (2012). Ergenlerin öznel iyi oluşlarının özerk, ilişkisel ve özerk-ilişkisel benlik kurguları açısından incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(38), 188-198.
- Özdemir, Y., & Çok, F. (2011). Ailede özerk-ilişkisel benlik ölçeklerinin lise öğrencileri için uyarlanması ve psikometrik özellikleri. *İlköğretim Online*, 10(1).
- Pistole, M. C. (1989). Attachment in adult romantic relationships: Style of conflict resolution and relationship satisfaction. *Journal of Social and Personal Relationships*, 6(4), 505-510.

- Roberts, J. E., Gotlib, I. H., & Kassel, J. D. (1996). Adult attachment security and symptoms of depression: the mediating roles of dysfunctional attitudes and low self-esteem. *Journal of personality and social psychology*, 70(2), 310.
- Romans, J. C., & DeBord, J. (1995). Development of the relationship beliefs questionnaire.
- Rustin, M., Güvenir, T., Özbek, A. (2008) [Infant Observation Seminars In Psychotherapy and Psychoanalysis: A Case Report]. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi / Turkish Journal of Child and Adolescent Mental Health*, 15 (2), 99-108. Turkish.
- Ruszczyński, S. (1995). Narcissistic object relating. *Intrusiveness and Intimacy in the Couple*, London: Karnak Books.
- Ruszczyński, S., & Fisher, J. (1995). *Intrusiveness and Intimacy in the Couple*. Karnac Books.
- Saraç, A., Hamamcı, Z., & Güçray, S. (2015). Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişki Doyumunu Yordaması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(43).
- Sarı, T & Owen, F. K. (2016). Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançların ve Bağlanma Boyutlarının İlişki Doyumu Üzerindeki Yordayıcı Rolünün İncelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(37), 204-216.
- Sharp, E. A., & Ganong, L. H. (2000). Raising awareness about marital expectations: Are unrealistic beliefs changed by integrative teaching?. *Family Relations*, 49(1), 71-76.
- Siegel, J. (1991). Analysis of projective identification: An object-relations approach to marital treatment. *Clinical Social Work Journal*, 19(1), 71-81.
- Simpson, J. A. (1990). Influence of attachment styles on romantic relationships. *Journal of personality and social psychology*, 59(5), 971.

- Singelis, T. M., Bond, M. H., Sharkey, W. F., & Lai, C. S. Y. (1999). Unpackaging culture's influence on self-esteem and embarrassability the role of self-construals. *Journal of Cross-Cultural Psychology, 30*(3), 315-341.
- Spillius, E. B. (Ed.). (2003). *Melanie Klein Today, Volume 1: Mainly Theory: Developments in Theory and Practice*. Routledge.
- Spillius, E., & O'Shaughnessy, E. (2013). *Projective identification: The fate of a concept*. Routledge.
- Stackert, R. A., & Bursik, K. (2003). Why am I unsatisfied? Adult attachment style, gendered irrational relationship beliefs and young adult romantic relationship satisfaction.
- Steiner, J. (1993). *Psychic Retreats*. London: Routledge.
- Sternberg, R. J. (1986). A triangular theory of love. *Psychological review, 93*(2), 119.
- Sullivan, B. F., & Schwebel, A. I. (1995). Relationship beliefs and expectations of satisfaction in marital relationships: Implications for family practitioners. *The Family Journal, 3*(4), 298-305.
- Sümer, N., & Güngör, D. (1999). Çocuk yetiştirme stillerinin bağlanma stilleri, benlik değerlendirmeleri ve yakın ilişkiler üzerindeki etkisi. *Türk Psikoloji Dergisi, 14*(44), 35-58.
- Sümer, N., & Güngör, D. (1999). Yetişkin bağlanma stilleri ölçeklerinin Türk örnekleme üzerinde psikometrik değerlendirmesi ve kültürlerarası bir karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi, 14*(43), 71-106.
- Tanış, Z. İ. (2014). Yetişkinlerde bağlanma stilleri ve öfke tarzları arasındaki ilişkinin incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi).
- Taymur, İ., & Boratav, R. C. (2013). İçselleştirme, İçéalım, İçeatım ve Özdeşim. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 5*(3).

- Triandis, H. C. (1995). *Individualism and Collectivism*. Boulder, Colo.: Westview Press.
- Tura, S. M. (2000). *Günümüzde psikoterapi*. Metis Yayınları.
- Tura, S. M. (1998). Editörün Önsözü. Narsizm Üzerine ve Schreber Vakası. İstanbul: Metis Yayınları. (7-9).
- Tükel, R. (1997). Freud'un Metinlerinde Ego İdeali. Narsizm Üzerine ve Schreber Vakası. İstanbul: Metis Yayınları. (9-20).
- Van Ijzendoorn, M. H., & Kroonenberg, P. M. (1990). Cross-cultural consistency of coding the strange situation. *Infant Behavior and Development*, 13(4), 469-485.
- Wasti, S. A., & Eser Erdil, S. (2007). Bireycilik ve toplulukçuluk değerlerinin ölçülmesi: Benlik kurgusu ve INDCOL ölçeklerinin Türkçe geçerlemesi. *Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 7, 39-66.
- Winnicott, D. W. (1958). The capacity to be alone. *The International journal of psycho-analysis*, 39, 416.
- YALÇIN, İ., & ERSEVER, O. G. (2010). İlişki geliştirme programının üniversite öğrencilerinin ilişki doyum düzeylerine etkisi.
- Youell, B. (2006). Öğrenme İlişkileri. Çev. Erkan Uğuzalp, Evrem Tilki, Alper Şahin. İstanbul; Bağlam Yayınları.

6. BÖLÜM

EKLER

EK 1: BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

LÜTFEN BU DÖKÜMANI DİKKATLİCE OKUMAK İÇİN ZAMAN AYIRINIZ

Sizi “Türkiye’deki Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkileri Bağlanma Kuramı Çerçevesinde İşlevsel Olmayan İnançlar ve İlişkisel Benlik Tutumlarının Nicel Yöntemler ile Araştırılması” başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu araştırmaya katılıp katılmama kararını vermeden önce, araştırmanın neden ve nasıl yapılacağını bilmeniz gerekmektedir. Bu nedenle bu formun okunup anlaşılması büyük önem taşımaktadır. Eğer anlayamadığınız ve sizin için açık olmayan şeyler varsa, ya da daha fazla bilgi isterseniz bize sorunuz.

Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmadan çıkma hakkında sahipsiniz. Çalışmayı yanıtlamanız, araştırmaya katılım için onam verdiğiniz biçiminde yorumlanacaktır. Size verilen formlardaki soruları yanıtlarken kimsenin baskısı veya telkini altında olmayın. Bu formlardan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacaktır.

1. Araştırmayla İlgili Bilgiler:

- a. Araştırmanın Amacı: Türkiye’deki üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerini bağlanma kuramı çerçevesinde ele almak.
- b. Araştırmanın İçeriği: Türkiye’deki üniversite öğrencilerinin romantik ilişkileri
- c. Araştırmanın Nedeni: Tez çalışması

2. Çalışmaya Katılım Onayı:

Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya/gönüllüye verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları tamamen anladım. Çalışma hakkında yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen araştırmacı tarafından yapıldı, soru sorma ve tartışma imkanı buldum ve tatmin edici yanıtlar aldım. Bana, çalışmanın muhtemel riskleri ve faydaları sözlü olarak da anlatıldı. Bu çalışmayı istediğim zaman ve herhangi bir neden belirtmek zorunda kalmadan bırakabileceğimi ve bıraktığım takdirde herhangi bir olumsuzluk ile karşılaşmayacağımı anladım.

Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının (Kendi el yazısı ile)

İmzası

EK 2: İLİŞKİ ÖLÇEKLERİ ANKETİ

Aşağıda yakın duygusal ilişkilerinizde kendinizi nasıl hissettiğinize ilişkin çeşitli ifadeler yer almaktadır. Lütfen her bir ifadeyi romantik ilişkilerinizi düşünerek okuyun ve her bir ifadenin sizi ne ölçüde tanımladığını aşağıdaki 7 aralıklı ölçek üzerinde değerlendiriniz (1: beni hiç tanımlamıyor; 7: tamamıyla beni tanımlıyor).

	1	2	3	4	5	6	7
1. Başkalarına kolaylıkla güvenemem.							
2. Kendimi bağımsız hissetmem benim için çok önemli.							
3. Başkalarıyla kolaylıkla duygusal yakınlık kurarım.							
4. Bir başka kişiyle tam anlamıyla kaynaşıp bütünleşmek isterim.							
5. Başkalarıyla çok yakınlaşırsam incitileceğimden korkuyorum.							
6. Başkalarıyla yakın duygusal ilişkilerim olmadığı sürece oldukça rahatım.							
7. İhtiyacım olduğunda yardıma koşacakları konusunda başkalarına her zaman güvenebileceğimden emin değilim.							
8. Başkalarıyla tam anlamıyla duygusal yakınlık kurmak istiyorum.							
9. Yalnız kalmaktan korkarım.							

10. Başkalarına rahatlıkla güvenip bağlanabilirim.							
11. Çoğu zaman, romantik ilişkide olduğum insanların beni gerçekten sevmediği konusunda endişelenirim.							
12. Başkalarına tamamıyla güvenmekte zorlanırım.							
13. Başkalarının bana çok yaklaşması beni endişelendirir.							
14. Duygusal yönden yakın ilişkilerim olsun isterim.							
15. Başkalarının bana dayanıp bel bağlaması konusunda oldukça rahatımdır.							
16. Başkalarının bana, benim onlara verdiğim değer kadar değer vermediğini kaygılanırım.							
17. İhtiyacımız olduğunda hiç kimseyi yanınızda bulamazsınız.							
18. Başkalarıyla tam olarak kaynaşıp bütünleşme arzum bazen onları ürkütüp benden uzaklaştırıyor.							
19. Kendi kendime yettiğimi hissetmem benim için çok önemli.							
20. Birisi bana çok yaklaştığında rahatsızlık duyarım.							
21. Romantik ilişkide olduğum insanların benimle kalmak istemeyeceklerinden korkarım.							

22. Başkalarının bana bağlanmamalarını tercih ederim.							
23. Terk edilmekten korkarım.							
24. Başkalarıyla yakın olmak beni rahatsız eder.							
25. Başkalarının bana, benim istediğim kadar yakınlaşmakta gönülsüz olduklarını düşünüyorum.							
26. Başkalarına bağlanmamayı tercih ederim.							
27. İhtiyacım olduğunda insanları yanımda bulacağımı biliyorum.							
28. Başkaları beni kabul etmeyecek diye korkarım.							
29. Romantik ilişkide olduğum insanlar, genellikle onlarla, benim kendimi rahat hissettiğimden daha yakın olmamı isterler.							
30. Başkalarıyla yakınlaşmayı nispeten kolay bulurum.							

EK 3: ÖZERKLİK-İLİŞKİSELLİK ÖLÇEKLERİ

Lütfen aşağıdaki ifadeleri okuyarak katılıp katılmadığınızı işaretleyiniz.

	Katılmıyorum	Katılıyorum
1. Kararlarımda yakınlarımdan etkisi çok azdır.		
2. Bana çok yakın olsa bile bir kişinin hayatıma karışmasından hoşlanmam.		
3. Kendimi yakınlarımdan bağımsız hissedirim.		
4. Hayatımı, kendimi çok yakın hissettiğim kişilerin düşüncelerine göre yönlendiririm.		
5. Kendimle ilgili bir konuda bana çok yakın olan kişilerin fikirleri beni etkiler.		
6. Kararlarımı alırken yakınlarıma danışırım.		
7. Kişisel konularda, çok yakın hissettiğim kişilerin aldığı kararları kabul ederim.		
8. Genellikle kendime çok yakın hissettiğim kişilerin isteklerine uymaya çalışırım.		
9. Kararlarımı yakınlarımdan isteklerine göre kolayca değiştirebilirim.		

10. Kendimi çok yakın hissettiğim insanların desteğine ihtiyaç duyarım.		
11. Yakın ilişkilerimde belirli bir mesafeyi korumak isterim.		
12. Genelde kişisel şeyleri kendime saklarım.		
13. Kişiliğimin oluşmasında bana yakın olan insanların etkisi büyüktür.		
14. Kendime çok yakın hissettiğim kimseler sık sık aklıma gelir.		
15. Bana yakın olsalar bile, insanların benim hakkımda ne düşündüğünü önemsemem.		
16. Yakınlarım hayatımda ilk önceliğimdir.		
17. Yakınlarımla aramdaki bağ, kendimi huzur ve güven içinde hissetmemi sağlıyor.		
18. Özel hayatımı çok yakınım olan birisiyle bile paylaşmam.		
19. Hem yakın ilişkileri olmak hem de özerk olmak önemlidir.		
20. Planlar yaparken yakınların önerileri dikkate alınsa bile, son karar kişiye ait olmalıdır.		
21. Çok yakın ilişkiler içindeki kişi kendi kararlarını veremez.		

22. İnsan çok yakınlarının fikirlerine karşı çıkabilmelidir.		
23. Yakınlarımla düşüncelerine önem vermem, kendi düşüncelerimi göz ardı etmem anlamına gelir.		
24. Bir kişiye çok yakın olmak, bağımsız olmayı engeller.		
25. Bir kimse kendini hem yakınlarına bağımlı hem de bağımsız hissedebilir.		
26. Özerk olabilmek için yakın ilişki kurmamak gerekir.		
27. Bir kimse hem yakınlarına bağımlı olabilir hem de fikirleri ayrı olduğunda fikrine saygı duyulmasını isteyebilir.		

EK 4: İLİŞKİ İNANÇLARI ÖLÇEĞİ

	Hiç katılmıyorum	Biraz katılmıyorum	Katılıyorum	Çok katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1. Partnerim, tüm duygu ve düşüncelerini benimle paylaşmalı.					
2. Partnerim, aklımdan geçenleri okuyabilmeli.					
3. Partnerimi seviyorsam, onsuz çok fazla zaman geçirmemeliyim.					
4. Partnerime karşı her zaman tutku dolu olmalıyım.					
5. Partnerimin hoşlanmadığım özelliklerinin olmasını sorun etmem, çünkü zamanla onları değiştirebilirim.					
6. Bu dünyada benim için sadece tek bir doğru kişi vardır.					
7. Partnerimden hiçbir şey gizlememeliyim.					
8. Partnerimin aklımdan geçenleri okuyabilmeliyim.					
9. Eğer partnerim beni seviyorsa, bensiz çok fazla zaman geçirmemeli.					
10. Partnerim bana karşı her zaman tutku dolu olmalı.					
11. Ona olan aşkımla partnerimi sakın birine dönüştürebilmeli.					
12. Şu anki partnerimden başkasıyla asla mutlu olamam.					
13. Partnerim benden hiçbir şey gizlememeli.					

14. Bana söylemese bile partnerimin istek/ ihtiyaçlarının ne olduğunu anlayabilmeliyim.					
15. Eğer partnerimle birbirimizi seviyorsak, hemen hemen her Şeyi beraber yapmalıyız.					
16. Partnerimi her zaman mutlu etmeliyim.					
17. Partnerime tüm ilgi ve hobilerimden zevk almasını öğretebilirim.					
18. Bir aşk ilişkisi kalıcı olmalı.					
19. YaŐamımda olan biten her Şeyi partnerime anlatmalıyım.					
20. Partnerim, ona söylemeden, benim istek / ihtiyaçlarımı bilmeli.					
21. Partnerimi gerçekten seviyorsam, başka kiŐilerle vakit geçirmek istemem.					
22. Partnerim bütün ihtiyaçlarımı karŐılayabilmeli.					
23. Yeteri kadar sabır ve çaba gösterirsem, partnerimin kiŐiliėini ve / veya davranışlarını değiştirebilirim.					
24. İyi ilişkiler sonsuza dek sürer.					
25. Partnerimle ilgili tüm duygu ve düşüncelerimi ona anlatmalıyım.					
26. Partnerimin ne düşündüğünü her zaman bilirim.					
27. Partnerim beni gerçekten seviyorsa, başkalarıyla vakit geçirmek istemeyecektir.					
28. Partnerimi mutlu etmek için ne gerekiyorsa yapmaya istekli olmalıyım.					
29. Partnerimin davranışlarını deėiŐtirebilmeliyim.					
30. İliŐkimizin, sonsuza dek olduğu gibi kalmasını isterim.					

31. İyi ilişkileri olan çiftlerin, birbirinden gizlisi saklısı yoktur.					
32. Partnerim her zaman ne düşündüğümü bilir.					
33. Partnerimin yanında her zaman iyi bir espri anlayışımın olmasına gayret etmeliyim.					
34. Eğer aşırıysak, birbirimize karşı tamamen açık olmamız gerekir.					
35. Partnerim bana karşı her zaman açık ve dürüst olmalı.					
36. Partnerimi yaşamın her alanında mutlu edebilmeliyim.					
37. Partnerim mutlu olmak için ihtiyacım olan tek şeydir.					

EK 5: DEMOGRAFİK FORM

Yaşınız :

Cinsiyetiniz : Kadın Erkek

Öğrenim Durumunuz : Yüksekokul Lisans Yüksek lisans

Bu araştırma için veri toplama süresi 20.06.2016 tarihinde bitecektir. O tarihe kadar verilerinizin kullanımından vazgeçebilirsiniz. Bilgiler anonim olduğundan daha sonrasında sizin bize ulaştığınızda verilerinizi silebilmemiz için telefon numaranızın son 3 hanesinden ve soyadınızın baş harfinden oluşan kodu aşağıya giriniz. (örnek:315A)

7. BÖLÜM

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Sevinç Elvan BİLİR

Doğum Tarihi : 1990

Eğitim Durumu :

2014-2016: Maltepe Üniversitesi, Klinik Psikoloji, Yüksek Lisans

2008-2012: Hacettepe Üniversitesi, Psikoloji, Lisans

Stajlar :

2015-2016: Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi

Eğitim ve Projeler :

2012: Psikolojik Testler Derneği Gelişimsel Değerlendirme Testleri Eğitimi

2013: AB Bakanlığı Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı kapsamında
“Yıkılsın Duvarlar” Projesi

2015: PADEM Çözüm Odaklı Kısa Danışmanlık Yaklaşımı Eğitimi

İş Deneyimi :

2013-2014 Su Perisi Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi